

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Angelai ir šėtonai

Ar galėjau pamanyti, kad imsiuosi rašyti vedamąjį „Draugo“ kultūriniam priedui tokiu pavadinimu? Tuoj po šv. Kalėdų, kai žmogaus siela nusiskaistina, laukdama Dangiškojo kūdikio gimimo šventės. Prieš pat Naujuosius metus... Patikėkite, ir man nesmagu, kai akis bado tokia nekalėdiška ir nenaujameinė antraštė. Betgi žinome, kad toks dvilypumas (dieviškumas ir velniškumas) yra įsitvirtinęs Dievo sutvertame žmoguje. Ir kai kada tas žmogus pasiklysta savo sprendimuose ir darbuose, nenujausdamas, o gal ir nesuprasdamas, kad už tuos savo darbus gali būti skaudžiai nubaustas.

Fiodoras Dostojevskis, didis rusų rašytojas, paleido į pasaulį labai taiklią frazę: žmogus – tai mūsų laukas, kur šėtonas su Dievu kovoja. Taigi dvilypumas yra tarsi duotybė ir priklausomai nuo situacijų, o dar labiau nuo paties žmogaus santykio su dangiškosiomis ar velniškomis jėgomis, jam tenka nelengva dalia. Jis maino savo pasaulėžiūrą ir vietoj Dievo ima garbinti Perkūną, o dar blogiau kokį nors Lenina ar Komunistų partiją, atsisako idealų, kuriuos išpažino jo tėvai ar protėviai.

Naujųjų metų proga netiktų tyrinėti *homo sapiens* poelgių posūkius, tuo labiau fone žibančių, žerinciu, žybsinciu kalėdinių eglė, kuriomis lenktyniauja mūsų didieji miestai – kuri, kaip pasakų karalaitė, bus gražiausia iš visų... Paaikšėjo, kad mes sugebam ir kalėdinėms eglėms (kur jau ten mažos ir jaukios namų eglutės, kurių taip laukia mažieji mūsų piliečiai...) surengti konkursus... Angelus ir šėtonus, tai yra, žmones, kuriuose moka įsitvirtinti šios dangiškos ir pragariškos būtybės, mėgsta parodyti Lietuvos televizijos – ir valstybinės, ir privačios... Gal taip demonstruojamas dabartinio laikmečio pamėgtas pliuralizmas – laisvė rinktis pagal pažiūras ir simpatijas, nes rodomi vienu mylimi, o kitų nemėgstami politikai, artistai, sportininkai ir t.t. Atseit, pasirinkimas pagal poreikius... Bet pilietinė mintis nėra turgaus prekė. Ji formuoja ne tik mūsų pažiūras, bet ir gyvenimo kokybę. Ji padeda atsilaikyti prieš negatyvizmą, kurį bando importuoti į mūsų valstybę Lietuvos priešai. Pastaraisiais metais labai padaugėjo politinio importo iš Rytų „šalėlės“, brukamo mūsų žmonėms įvairiais pavidalais. Liūdniausia, kad tautoje ir valstybėje yra daug neatsparių toms importinėms „prekėms“ žmonių. Valstybėje klesti korupcija, reiškiasi Seimo destruktija, o vienos svarbiausių asmenybių mūsų gyvenime – mokytojai ir medikai – priversti streikuoti, norėdami įrodyti savo darbo svarbumą ir atlygio už tą darbą menkumą.

Aikštėse kalėdinėmis žvaigždėmis ir žvilgančiais bumbulais papuoštos eglės sutelkia žmonių minias, šiame spindėjime ieškančias estetikos. Bažnyčias užpildo kūdikėlio Jėzaus gimimo prakartėlės, Mesijo atėjimo į pasaulį šlovinimo giesmės... Vis dar atsimename rudeninį popiežiaus Pranciškaus vizitą ir jo palaiminimus. Tarsi viskas būtų gerai šioje valstybėje. O vis dėlto negerai. Tad ir Naujųjų metų spindesys nublinksta prieš mažutėlių skriaudą ir jų sukilimą. Pamąstykime ir apie tai...

Aldona Žemaitė

Gustave Dore.

Rojus

ŽIEMOS DARBAI

*Žiema sminga žemėn kristalais
Ir nučiuožia ledo stalais
Ir pabyra brangiais metalais
Ir prabyla apaštalais:*

*Auksaburniais, sidabraburniais
Vakariniams vario varpais –
Ir į pusnį rausiasi kurmiai
Ir vadinas visais vardais:*

*Deimantinės mirties arsenalas,
Ir plėšrių planetų karai,
Ir šviesa, ir pasaulio galas,
Ir fantastiški vakarai.*

*Žemė skrenda erdvėj be pastogės,
Skaldo medį speigai karšti.
Skambalais pavirtusios rogės
Subyrėjo dangaus pakrašty.*

Henrikas Radauskas

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2018 m. suteikė 10 000 Eur paramą šeštadieniam „Draugo“ priedui „Kultūra“, projektui „Lietuvos kultūros sklaida ir kultūros paveldo išsaugojimas bei lietuviybės puoselėjimas pasaulyje“

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Aldona Žemaitė. Angelai ir šėtonai • 2-as psl. Vladas Terleckas. Knyga apie vimdančią istoriją, išvietes, okupacijos naudą ir kitką • 4-as psl. Aldona Ruseckaitė. „...vardan pareigos žmonėms ir tautai...“ • 5-as psl. Ieva Marija Mendeikaitė. Renoirai: tėvas ir sūnus, tapyba ir kinas • 6-as psl. Vladas Terleckas. Knyga apie vimdančią istoriją (tęsinys) • 7–8 psl. 2018 metų „Kultūros“ turinių rodyklė

Kitame numeryje: Kunigas Vytautas Bagdanavičius – kūrybingas intelektualas • Grožio gaudytoja Gražina Vitartaitė

Redaguoja Renata Šerelytė renata.serelyte@gmail.com • Maketuoja Jonas Kuprys

Knyga apie vimdančią istoriją, išvietes, okupacijos naudą ir kitką

Vladas Terleckas

Apie tokios istorijos poreikį nepalaujamai kalba A. Bumblauskas.

Neseniai (š. m. pavasarį) knygynuose pasirodė istorikų A. Bumblausko, A. Eidinto, A. Kulakausko ir M. Tamošaičio knyga keistu pavadinimu „Lietuvos istorija kiekvienam“. Ar tai tik reklaminis triukas norint nusišlepti, kad ši knyga tėra 2012 m. ir 2013 m. leidinio klonas? Tiesa, gerokai papildytas. Tokiais atvejais įprasta knygos tituliniam lape pateikti atitinkamą nuorodą, o nekurti įvaizdžio apie tariamai naujo veikalo išleidimą.

Išnagrinėjus „Lietuvos istorija kiekvienam“ tekstus, kyla didelė abejonė dėl jos titulavimo Lietuvos istorija. Juk net jos sudarytojas prof. A. Eidintas pripažįsta, kad šiame leidinyje buvo „atsisakyta detalesnių skirsnių ekonominei, socialinei ir kultūrinei raidai aptarti, daugelio lentelių ir kitokių aprašų“ (p. 15). Tenka jį patikslinti, kad knygos 1–4 skyriuose iš vis nieko nerašoma apie Lietuvos ūkį. Be to, joje nėra ir Lietuvos kovų istorijos. Tad kur ta Lietuvos istorija?!

Sudarytojas gerai prajuokina tvirtinimu, kad knygos autoriai rėmėsi gausiais šaltiniais, dokumentais. Bent man nepavyko rasti tokių įrodymų.

Trečdalis knygos teksto priklauso A. Bumblausko plunksnai. Naujausi jo išsišokimai užgavo mano savigarbą, todėl detaliau jo pasakojimų nagrinėjau. Lietuvos 100-mečio proga žurnalistei duotame interviu (*Lrytas*, 2018 03 20) jis būdingiausiais lietuvių charakterio bruožais įvardijo talką ir pavydą (esą minėtus V. Landsbergio) bei pridūrė S. Parulskio žodžius: antisemitizmas, mizoginizmas (nepykanta moterims), ksenofobija. Dar niekas iki šiol taip bjauriai neapšmeižė mūsų, mūsų tautos. Anot A. Bumblausko, talka esanti kažkokio ekstremalaus bendruomeniško bruožas. Talkos neturėjo nieko bendra su ekstremalumu, jos buvo įprastos kertant ir kulant javus. Dirbant būriu palengvėdavo darbas, jis virsdavo savotiška švente. Ferdinando Kauzono žiniomis, šis istorikas, lankydamas Kanados lietuvius, dėstė, kad jam mūsų Dainų šventės kokčios (*Respublika*, 2018 08 11–17). Taip padėjo tūkstančiams Dainų švenčių dalyvių, organizatoriams, mokytojams už didžiulį darbą. Kodėl šios šventės užsitraukė A. Bumblausko nemalonę? Ne kitaip kaip todėl, kad Dainų šventės ugdo žmonių bendrystę, patriotizmą, skiepija kultūros pradus, dvasiškai pakylėja.

Jis užgavo visus istorijos vadovėlių autorius ir mokytojus, kaltindamas juos, kad moko tokios istorijos, kurios esą niekam nereikia, nemažą moksleivių dalį priverčia vėmti. Nuolatos bubena, kad reikia uždrausti (!) mokiniams kulti datas, esą pakaktų išmokyti apie 10 Lietuvos istorijos datų. Perša ir perša mintį datas keisti pasakojimais vaikams įdomiomis temomis: vaikų plakimą rykštėmis, „kraupynes“, išviečių istorija. Išviečių atsiradimo istoriją vadina intriguojančia tema, knygoje jai skyrė 7 eilutes teksto. Tai gi atvirai kviečiama ugdant mokinius nusileisti iki žemiausio lygio. Uždraudus daugiau reikalauti faktų, atsivertų plačios erdvės jaunimo mulkinimui, manipuliacijoms.

Vladas Terleckas.

A. Baltėno nuotr.

Apie A. Bumblausko tekstų tonaciją rodo ir jo rašomų poskyrių pavadinimai, kaip antai: „Kas būtų buvę, jei būtų pralaimėtas Žalgirio mūšis?“, „Kodėl Vytautas neįkūrė universiteto ir nevertino Palangos?“, „Kuo Vilnius primena Jeruzalę?“ ir t.t. Šis ponas Nacionalinės ekspedicijos Vysla metu kategoriškai teigė, kad Žalgirio pergalė buvo reikalinga tik Vytautui, LDK. Rado reikalą pažymėti, kad 1709–1711 m. maras nusinešė daug Prūsijos lietuvininkų gyvybių, bet nutylėjo „Tvano“ padarinius LDK ūkiui, patirtus demografinius nuostolius, XVII a. viduryje vėl Švedijos ir Rusijos kariuomenių padarytą žalą. Knygoje net nerašoma, kad tuomet Lietuva buvo užpulta Rusijos, žiauriai naikinama, kad nuo karo, bado ir maro neteko beveik pusės gyventojų ir apie 45 proc. ūkių. Toks nutylėjimas atliepia sovietinės historiografijos tradiciją.

Šiam istorikui viena svarbiausių Lietuvos istorijos datų ne nacionalinės pinigų sistemos atkūrimas (talonų, litų įvedimas), o jos panaikinimas arba euro įvedimas. Taip pat jam nesvarbios XVI a. įvykdyta pažangi Valakų reforma, blaivybės ir knygnešystės sąjūdžiai. Vietoje jų iškelia Napoleono veiklą 1806–1815 m., nors 1812 m. imperatorius parskuodė į Paryžių. Na, Sūduvos valstiečiams suteiktą asmeninę laisvę. Lietuvos gyventojų atmintyje prancūzmetis paliko kaip vienas niūriausių laikmečių, Napoleono kariuomenė elgėsi kaip prieš žemėje. Padidino mokesčius ir prievoles, kareiviai maroderavo. Kiti istorikai (pvz., R. Kamanavičius su bendraautorais) rašo, kad „krašto materialiniai ir demografiniai nuostoliai buvo dideli“.

A. Bumblausko pažiūros į Lietuvos istoriją koncentruotai išdėstytos lentelėje „Didysis Lietuvos istorijos naratyvas prieš mažuosius naratyvus, arba alternatyvos“ (p. 59–60). Esą lentelę galima pavadinti „patriotai prieš kosmopolitus“. Didįjį naratyvą dar „pakrikštija“ Smetonos laikų šmėkla ir tai laiko mandagiu pavadinimu. Pasak A. Bumblausko, Didįjį (Didžiuosius) naratyvus sukūrė J. Basanavičius, poetas Maironis ir A. Šapokos redaguotos „Lietuvos istorijos“ (1936 m.) autoriai. O kodėl „pradaigotas“ istorikas, lietuviškos historiografijos pradininkas S. Daukantas, kurio darbais daugiausia rėmėsi Maironis, rašydamas knygą apie Lietuvos praeitį? Greičiausia S. Daukantas užsitraukė A. Bumblausko nepasitenkinimą už tai, kad aukštino ir garsino senovės Lietuvą, kuri priklausanti lietuviakalbiam, smerkė dvasininkų viešpatavimą. A. Bumblauskas dūsauja: „Panašu, kad visa lietuvių

istoriografija tebėra priklausoma <...> nuo J. Basanavičiaus, Maironio, šapokinės „Lietuvos istorijos“ koncepcijų. „Originalu“ Maironį priskirti prie istorikų. Kaip negerai, kad neišsivyravo istorijos šoumenų koncepcijos! Anot V. Landsbergio, angažuojamasi į pagerintą, jau nebe „šapokinę“ istoriją (žr. V. Valiušaitis. Kalbėkime patys, girdėkime kitus. V., 2013, p. 379).

Užmeskime akį į A. Bumblausko sugalvotus Didžiuosius naratyvus ir jo siūlomas alternatyvas. Esą viena „Smetonos laikų šmėkla“ yra 1430 m. neįvykusios Vytauto karūnacijos priskyrimas prie Lietuvos istorijos kulminacijos. 1930 m. visuotinai buvo švenčiamas ne Vytauto karūnavimas, o jo mirties 500-tosios metinės, tai aiškiai pasakyta 1929 m. gruodžio 31 d., priimtame įstatyme „tūkstantis devyni šimtai trisdešimtmetį metai skiriami Vytautui Didžiajam pagerbti“. O gerbti buvo už ką. Antai prof. E. Gudavičius teigia, kad Žalgirio mūšyje Vytauto pasverta ir apskaičiuota rizika, padariusi jį pasaulio istoriją nulėmusių kautynių nugalėtoju ir svarbiausiu asmeniu.“ Istorikas T. Baranauskas pagrįstai teigia: „Vytautas neabejotinai stovi Lietuvos valstybės galios viršūnėje, yra sėkmingiausiai valdęs ir daugiausiai pasiekęs Lietuvos valdovas visais laikais“. Prasiimanymu „Lietuvos istorijos kulminacija – 1430 m. neįvykusi Vytauto karūnacija“ sumenkinamas šis valdovas, įžeidžiami, užgaunami šapokinės historiografijos kūrėjai, valdžios vyrai. Jis naudingas Lenkijos historiografijai, neatleidžiančiai Vytautui už pastangas išsilaisvinti iš priklausomybės šiai valstybei. Mirtai koncepcijai kaip priešpriešą, alternatyvą A. Bumblauskas siūlo Lietuvos istorijos kulminacija laikyti Baltijos kelią, Kovo 11 Akta, Sausio tryliktają. Bet kai buvo kuriamas Didysis naratyvas, iki šių įvykių dar turėjo praeiti mažiausia 600 m. Derėtų lyginti chronologiškai palyginamus dalykus, įvykius. Nežinia iš kur A. Bumblauskas ištraukė tokį Didįjį naratyvą – pagyras 1920 m. liepos 12 d. Taikos sutarčiai su Sovietų Rusija ir antrojo P. Himanso projekto nutylėjimą. Ši sutartis vertinta už tai, kad Sovietų Rusija besąlygiškai pripažino Lietuvos nepriklausomybę su sostine Vilniumi, visiems laikams atsisakė teisių į Lietuvos teritoriją, patenkino Lietuvos teritorinius reikalavimus, dėl to mūsų derybininkai atsisakė dalies ekonominių reikalavimų. Svarstant Steigiamajame Seime sutarties ratifikavimą, abejonės dėl nuostatų ekonominiams klausimams pareiškė tik socialdemokratų partija, siūliusi ratifikavimą atidėti. Balsuojant susilaikė tik 4 Steigiamojo Seimo atstovai. Iš pradžių oficiozas „Lietuva“ rašė, kad Sovietų Rusija keičiasi, pripažįsta tarptautinių santykių normas. Bet jau 1920 m. liepos 20 d. tame laikraštyje išreikštas susirūpinimas, kad „kas kartą rusai pareiškia vis daugiau pretenzijų“. O kas būtų laukę Lietuvos prie Vilniaus artėjant RA nesudarius su Sovietų Rusija taikos sutarties? Galimai Lenkijos – Sovietų Rusijos Rygos sutartimi Lietuva būtų pripažinta Lenkijai. A. Bumblauskas ir kai kurie kiti istorikai priekaištauja 1920 m. liepos 12 d. sutarčiai dėl jos slapto papildymo, pareiškimo, kad Rusijos dalinių įžengimas į Lietuvos teritoriją (užimtą Lenkijos) per karą su Lenkija nebus laikomas sutarties pažeidimu. Istoriko Broniaus Makausko nuomone, nepasirašyti tokio pareiškimo, kai RA veržėsi link Vilniaus, būtų tolygu iš viso rizikingam sutarties nepasirašymui. Pasak jo, dėl to pareiškimo Lietuvos ir bolševikinės Rusijos santykiai netapo kariniu, politiniu bendradarbiavimu. Lenkų kareiviai sutrukdė lietuvių žygį į Vilnių, todėl jį įšiveržė RA. Tačiau prof. A. Eidintas postringauja: „Tai (sutarties papildymas – V. T.) leido bolševikams 1920 m. liepos 14 d. okupuoti Vilnių ir per miestą permesti kariuomenę į lenkų frontą <...>“. Ach tie lietuviai!

Kam besvarstyti antrąjį P. Himanso projektą, kai tai tyrinėta ištyrinėta. O ką tai duos? Nebent norima „prašmugeliuoti“ Lenkijos siekį Vilniaus kraštą paversti kantonu. A. Bumblauskas Lietuvos Respublikos (1918–1940 m.) politikų ištermes, greičiau replikas laiko istorijos naratyvais. Tarsi jie kūrė historiografijos koncepcijas. A. Voldemaras yra sakęs: „Geriau būti po rusais, o ne po lenkais“. Mykolo Šleževičiaus alternatyva buvusi tokia: „Berlynas ir Maskva Lietuvos nepasigailės“. Belieka gelbėtoja Lenkija. F. Kauzonas suskaičiavo, kad A. Bumblauskas buvo apdovanotas Lenkijos ordino „Už nuopelnus Lenkijos Respublikai“ Riterio, Karininko ir Komandoro kryžiais. Galimai ne už dikta stotą. A. Bumblauskas priekaištauja A. Smetonai, kad šis

Atkelta iš 2 psl.

1940 m. birželio 15 d. Vyriausybės posėdyje praleido pro ausis susisiekimo ministro Jono Masiliūno siūlymą priešintis protestais ir sudaryti egzilinę Vyriausybę” (p. 52). Tačiau posėdžio dalyviai liudijo kitaip. Žemės ūkio ministras Juozas Audėnas rašė, kad J. Masiliūnas siūlė: „Reikia sovietams pasiūsti protestą dėl sutarčių laužymo ir visai Vyriausybei pasitraukti iš Lietuvos”. Panašiai J. Masiliūno pasisakymą užrašė ir Krašto apsaugos ministras Kazys Musteikis. Anot jo, J. Masiliūnas pasisakęs už tai, kad vyriausybė pasitrauktų, bet jėga nesipriešintų. Taigi tame posėdyje nebuvo kalbama apie egzilinę Vyriausybės sudarymą. Kurioje valstybėje ji būtų galėjusi veikti?! A. Smetona „pro ausis praleido” tą faktą, kad jo pasiūlymą priešintis palaikė tik du ministrai ir Valstybės kontrolierius. Akivaizdžiai smerkiamas Prezidentas, bet ne ministrai kapitulantai. Kaip sovietmečiu šaipomasi iš A. Smetonos bridimo per Lieponos upelį. Iškraipius faktus, daroma tokia prielaida: „gal birželio 15-oji yra ne tik gedulo diena, bet ir gėdos <...>” (p. 32). Švenčiant Vasario 16-osios Akto šimtmetį, regis, istorikas A. Kasparavičius išreiškė mintį, jog Prezidento pasitraukimas iš Lietuvos buvo teisingas jo sprendimas, labai sunervinęs sovietus, sukėlęs juridinių keblumų įforminant okupacijos teisėtumą. Retorinis klausimas – ar latviai ir estai nesigėdi nesipriešinimo SSRS už tai, kad jų valstybių vadovai pasiliko, nepasitraukė į užsienį ir buvo priversti pasirašyti okupantui reikalingus teisės aktus.

Knygos IV skyriuje selektyviai, paviršutiniškai išdėstyta carų valdžios vykdytas Lietuvos rusinimas, „rusų pradų” atkūrimas. Kiek plačiau aprašytas rusinimas per mokyklas ir spaudos draudimas, bet nepadaryti apibendrinimai, sušvelninta režimo bausmių politika. Slaptosios (daraktorinės) mokyklos buvo išskirtinis reiškinys pasaulio švietimo istorijoje. Teištariama, kad šių mokyklų mokytojus „valdžia kartais keletriems metams išstremdavo į Rusijos gilumą”. Kokia ji buvo švelni! Baudė ne tik mokytojus, bet ir už mokyklų laikymą bei lankymą. Bausmių dydis keitėsi: nuo 1864 m. bauda siekdavo 200–600 rublių, nuo 1892 m. 300 rublių ar 3 mėn. kalėjimo. 1898 m. Kauno gubernijoje už tai nubausti 462 asmenys. P. Čepėno duomenimis, 1872–1906 m. Kauno gubernijoje buvo susektos 349 mokyklos, Vilniaus gubernijoje – 332. Nepaisant to, mokyklų skaičius didėjo. Nesuprantamas ir niekuo nepaaiškinamas kitų rusinimo priemonių nutylėjimas. 1864 m. lietuviams ir lenkams uždrausta dirbti valstybinėse įstaigose, jie buvo keičiami rusais. Vykti į Lietuvą jie buvo viliojami įvairiomis privilegijomis: 50 proc. algos priedais, persikėlimo išlaidų apmokėjimu, lengvatinėmis sąlygomis nusipirkti žemės. Oficialiais duomenimis, vien 1863–1865 m. atvyko 5 617 rusų tarnautojų. Vietos gyventojai nebuvo primami dirbti net statybose, joms darbininkai gabenti iš centrinių gubernijų. Pvz., tiesiant Daugpilio-Kybartų geležinkelį vien iš Smolensko gubernijoje pasamdyta 6 000 darbininkų, vietos gyventojai nepriiminėti ir į Kauno

tvirtovės statybos darbus. Ilgainiui rusai įsitvirtino apskričių ir valsčių tarnybose, pašto įstaigose, mokyklose. Todėl daugelis lietuvių buvo priversti darbo ieškoti Rusijoje ir ten asimiliuotis.

Už vis keisčiausia, kad knygoje net neužsimenama apie bene svarbiausią valdžios planą rusifikuoti žemėvaldą, 2/3 žemės sutelkti rusų rankose. Šiam tikslui pasiekti buvo panaudotos įvairiausios priemonės: dvarų konfiskavimas ir sekvestravimas, kontribucijos ėmimas, draudimas katalikams ir žydams pirkti, ikeisti žemes, jiems taikyta kreditinė diskriminacija ir kt. Žemė kolonistams pardavinėta pusvelčiui, jiems teiktos lengvatinės paskolos. Valstybinio bajorų ir Valstiečių žemės banko padaliniai Lietuvoje buvo paversti kolonistų įkurdinimo finansiniais centrais. Geriausios žemės buvo

Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas

išparduodamos atėjūnams, o kas likdavo nuo jų – vietos valstiečiams. Pastariesiems siūlyti tyrai, pelkynai. Jie raginti vykti į Sibirą, kur jų laukia „rojus”.

Keistai skamba istoriko spėlionė: „Jei valdžia būtų leidusi lietuviškas pradines mokyklas, nebūtų draudusi jose dirbti mokytojais lietuviams, nebūtų ėmusi diskriminacinių priemonių prieš Katalikų bažnyčią ir katalikų viliojimo į stačiatikybę, rusiška abėcėlė boikoto galėjo nesusilaukti” (p. 194). Tuomet ši valdžia, jos režimas nebūtų buvęs tuo, kuo buvo. Autorius nejaucia, kad gretimu sakinius paneigia savo spėlionė, nes rašo, jog M. Valančius paskelbė nuodėme kirilica parašytų knygų skaitymą. Aplamai kodėl toks rūpinimasis kirilica? Aptariamajame knygos skyriuje – daug nereikalingų tekstų iš Lenkijos istorijos.

A. Kulakauskas pagirtinas už išvadą, kad Lietuvoje blaivybės judėjimas išplito kaip nė viename Europos krašte.

Visiškai nepriimtina A. Eidinto novacija bent į potėmė neišskirti Pirmojo pasaulinio karo veiksnių ir kaizerinės okupacijos istorijos. Jos metu Lietuvos ūkiui ir gyventojams padaryti milžiniški nuostoliai. Mūsų metu visiškai sunaikinti 8 miestai, sugriauta, sudeginta 1 200 kaimų su 14 270 ūkių, 2 000 vienkieminių. Pelenais pavirto 57 080 pastatų, tarp jų per 12 tūkst. gyvenamųjų namų. Nuo pirmųjų okupacijos dienų prasidėjo totalus turto rekvizavimas. Iš žmonių buvo atimta 200 000 arkliai, 500 000 galvijų, 707 000 avių ir kiaulių, apie 70 000 t grūdų, 72

500 t pašarų. Plynai iškirto 26 000 ha miško, iš dalies sunaikino apie 38 000 ha miško. Turbūt nebuvo daikto, kuris nebuvo atiminėjamas. Okupantui reikėjo atiduoti didelę dalį bulvių, šakniavaisių, linus, kanapes, vaisius, uogas... dilgėles, arkliai uodegas ir karčius, kiaulių šerius. Griežtai draudė gyvulius šerti grūdais, miltais, kraikui naudoti šiaudus. „Geradariai” patarė gyvulius šerti medžių šakomis ir ūgliais, nendrėmis, drebulių žievėmis. Nuo rekvizicijų kentėjo ir miestiečiai, verslininkai, bažnyčios. 1916 m. vasario 2 d. įsakymu buvo rekvizuoti bažnyčių ir cerkvių varpai, jų variniai stogai. Taip pat reikėjo atiduoti naftos produktus, akmens anglį, dviračius, telefonų aparatus ir t. t. Oficialiais duomenimis, kaizerinis okupantas kraštui padarė 4,5 mlrd. litų nuostolių. Gi istorikas A. Eidintas apie šį beatodairišką Lietuvos

16 d. J. Stalino sukurptame manifeste apie Lietuvos nepriklausomybę nebuvo net užsiminta. Vadinamieji revoliuciniai komitetai, RA daliniai grobė ne tik maistą, bet ir arklus, vežimus, galvijus, audinius, patalynę, ir kt. Žmonės buvo plėšiami ir tiesioginiais Maskvos nurodymais. Antai 1919 m. Lietuvos bolševikams buvo liepta organizuoti maisto iš Kauno pristatymą Smolensko valgykloms. Ukmergės apylinkėse plėšikavo R. Liuksemburgos „partizanų” būrys, V. Brigmano gauja, Joniškėlyje – J. Bušmano gauja. Lietuvos valdžios duomenimis, bolševikai pagrobė, sunaikino turto už 139 mln. litų. Ne vien kaimiečius siutino įkaitų ėmimai, gausūs areštai, karo revoliucinių komitetų kova su „kontrrevoliucionieriais ir spekuliantais”, jų šaudymas. Negi A. Eidintas pamiršo sovietinėje historiografijoje įtvirtintą nuostatą, kad Lietuvos bolševikų didžiausias klaidos buvo neteisingas požiūris nacionaliniu ir agrarinio klausimais (nacionalizuotų dvarų, bažnyčių, vienuolynų žemių nedalinimas bežemiams, o jose komunų steigimas). Historikas ignoruoja Lietuvos gyventojų (ne tik lietuvių) troškimą išsivaduoti iš naujo svetimųjų jungo, drakoniškos diktatūros.

Knygoje nevengiama ir futurologijos. Antai dėstoma: „Pasirašydama sutartį (1920 07 12 su Sovietų Rusija – V. T.) Lietuva rizikavo, nes nemanė, kad baltagvardiečiams nugalėjus bolševikus, Lietuva būtų atiduota (kieno? – V.T.) Rusijai arba Lenkijai.” Tarsi to paties nepuoselėjo Rusijos bolševikai. Ar geriau būtų buvę jos nepasirašyti? Ar anksčiau tokias sutartis sudariusios Estija ir Latvija nerizikavo?

Nesusilaikoma nuo mados Lenkiją vaizduoti Lietuvos gelbėtoja. Esą 1920 m. liepos 12 d. Taikos sutartis būtų nieko verta, jei Lenkija nebūtų sumušusi Rusijos bolševikų, nes šie intensyviai rengė sukilimą Lietuvoje <...>” (p. 245). Jis buvo atšauktas lenkams prie Varšuvos sutriuškinus RA. Todėl Lietuva išlikusi. Pamiršo, kad Lietuvos „gelbėtojai” suorganizavo L. Želigovskio „sukilimą” ir užgrobė Vilniaus kraštą.

Pralinksmo toks A. Eidinto minčių pasažas: „jauna ir kol kas nedaranti išpūdzio lietuvių kultūra (lietuvių klasikais Maironis, Vaižgantas, Vincas Krėvė-Mickevičius <...> dar vaikščiojo Kauno gatvėmis) nebuvo patraukli žydams <...>” (p. 281). Ar žydų požiūris į lietuvių literatūrą būtų pasikeitęs, jei minėti klasikais būtų nustoję vaikščioti?

Neišsiaiškinus tikrųjų aplinkybių, dėl kurių ekonominės krizės metais valstybės tarnautojai privalėjo pirkti iš ūkininkų žąsis, nederėtų krinti: „valdininkų vaikai žąsienos atsivalgė iki koktumo” (p. 278). Norėjosi, kad knygoje pateikti Lietuvos ekonominiai rodikliai būtų papildyti prof. Zėnono Norkaus skelbtais duomenimis, padarytomis išvadomis. Pagal jį, 1913–1938 m. Lenkijos BVP vienam gyventojui išaugo nuo 1739 iki 2182 dolerių, o Lietuvos (be Klaipėdos krašto) – nuo 1200 iki 2000–2200 dolerių. G. Vaskelos skaičiavimais, Lietuvos pramonės gamyba kasmet padidėdavo po 7–7,6 proc. Todėl Z. Norkus daro tokias išvadas: „Tarpukario Lietuvos ūkio pasiekimai gali kelti teisėtus tautinio pasididžiavimo jausmus, retrospektyviai ekonomiškai pateisina visišką atsirišimą nuo unijinių tradicijų. Ūkio reikaluose „mužikų Lietuva tvarkėsi geriau už „ponų Lenkiją”.

Nukelta į 6 psl.

„...vardan pareigos žmonėms ir tautai..”

Gabrielė Petkevičaitė-Bitė

Aldona Ruseckaitė

Besibaigiant šioms Lietuvos šimtmečio metams, kai jau daugybė asmenybių paminėta, pagerbta, dar noriu prisiminti rašytoją, pedagogę, publicistę, filantropę, visuomenės veikėją Gabrielę Petkevičaitę-Bitę, kurios visas gyvenimas buvo vainikuotas darbu ir kieta pareiga. Pati apie save taip yra prisipažinusi: „Esu veiklaus būdo, vien svajonėmis ir troškimais gyvenime pasitenkinti ir negalėjau, ir nemokėjau. Taigi vardan pareigos žmonėms ir tautai sąmoningai pavėčiau savo gyvenimą kietos pareigos kalve, kurioje geležiniai darbo kūjai nesiliauja kalę...”. Jos bičiulis J. Tumas-Vaižgantas, pirmasis G. Petkevičaitės biografas, knygoje „Mūsų literatūros istorijai. Beletristai“ (1929) rašė: „Apie Gabrielią Petkevičiūtę, vieną pačių pirmųjų beletristų, žurnalistę, pedagogę ir žymiausią visuomenės veikėją moterį, rodos, nėra dar nieko rašyta, net trumpai. Jos asmuo ir darbai, nelyginant, anglų konstitucija, ir nerašyta tebėra gyva Lietuvos visuomenėje. (...) Aš žemai savo širdyje nusilenkiau tam luošam, menkasveikačiam darbo milžinui... O, kad mes taip suprastume savo pareigas visuomenei, kaip jas suprato Gabrielią Petkevičiūtė...” Per skaičiusi šią savo biografijos dalį, rašytoja per spaudą papriekaištavo Vaižgantui, kad be reikalo ją vadina „milžine“ – palyginus su jos tėvu daktaru Leonu Petkevičiumi, ji tėsanti tik nykštukė...

Gabrielė gimė 1861 m. kovo 30 d. Puziniškio dvarelyje, Panevėžio apskr., gydytojo Leono Petkevičiaus ir motinos Sofijos Chodakauskaitės šeimoje. Buvo iš vaikų vyriausia, be jos augo penki sūnūs. Meilė darbui, gėriui, užuojautą vargstančiam žmogui mergaitė įsisąmonino ankstyvoje vaikystėje, nes jos tėvo *credo* buvo – tas ne inteligentas, kuris netarnauja liaudžiai, jis į visus žmones žiūrėjo kaip į lygius, tarsi visi būtų broliai ir seserys. Nors ir bajorai, tėvai su vaikais kalbėjo tik lietuviškai.

Gabrielė, būdama devynerių metų, neteko motinos, o kai jai buvo dvylika, prasidėjo sunki liga – kaulų minkštėjimas, krypo stuburas ir deformavo visą stuomenį. Taip ir liko invalidė su kuprele. Tačiau mergina visada buvo geros nuotaikos, pilna idėjų, noro padėti kitiems, apie ją sukrovosi būriai žmonių.

Petkevičaitė baigė Mintaujos mergaičių pensoną, vėliau ten pat aukštesniąją mokyklą, dar papildomai išlaikė namų mokytojos egzaminus ir gavo teisę dėstyti aritmetiką, prancūzų ir vokie-

čių kalbas, istoriją, geografiją. Norėjo toliau studijuoti matematiką, bet tėvas paliko namuose. Tuo metu šeima gyveno Joniškėlyje, tad Gabrielė slapta mokė vaikus, ypač mergaites, padėjo tėvui vaistinėje ir ligoninėje, lankė ligonius namuose, tvarkė ūkio reikalus. Bite pasivadino todėl, kad buvo baigusi bitininkystės kursų ir parašė knygėlę apie bites. Sode kartais turėdavo net 50 avilių, kad uždirbtų pinigų ir šeimai, ir kitų žmonių šelpimui.

Matydama skurdą ir didelį jaunimo norą mokytis, Petkevičaitė sugalvojo šelpti neturtingus mokslo ieškotojus ir 1894 m. kartu su J. Jablonskiu, J. Juškyte įkūrė labdaros draugiją „Žiburėlis“, kuri parėmė ne tik jaunuolius, bet ir rašytojus J. Biliūną, Žemaitę, J. Janonį, K. Būgą, V. Kudirką.

1898 m. vasarą grupė Kauno gubernijos jaunųjų „Varpo“ bendradarbių nutarė suruošti ekskursiją į Naujamiestį aplankyti sergančio V. Kudirkos. Tą grupę sudarė G. Petkevičaitė-Bitė, J. ir M. Juškytės, studentai P. Višinskis ir P. Avižonis. Per šį apsilankymą, G. Petkevičaitė V. Kudirkai ištara: „Tamsta mums visiems pavyzdys...” Bitė pradėjo skaityti laikraštį „Varpas“, rašyti į jį straipsnius, pati prisipažino, jog spauda atvėrė akis. Ji įsijungė į lietuviškos spaudos platinimą, slėpimą, daug kartų žandarai krėtė jos namus. Petkevičių namai tapo lietuviybės centru, juose mėgo rinktis to meto intelligen-

tyvavo Rusijos moterų suvažiavime Peterburge, skaitė pranešimą „Moterė lietuvė šeimynoje ir draugijoje“, kuriame nušvietė moters gyvenimą Lietuvoje. Pranešimas buvo toks įdomus, jog publika reikalavo jį pakartoti... Ji plačiai atvėrė langą į kitų kraštų moterų judėjimą, kėlė į kovą dėl politinių teisių. Rašytoja pradėjo leisti laikraštį moterims „Žibutė“ (ėjo 1911–1912 m.). Garsiausios to meto Lietuvos sufražistės buvo G. Petkevičaitė-Bitė, O. Mašiotienė, F. Bortkevičienė, nuosekliai kovojusios už lygias teises. 1920 m. Bitė važiavo į Ženevą dalyvauti tarptautiniame moterų kongrese, kuriame kalbėjo Lietuvos moterų vardu. Rašytojai patiko, kad moterys kovoja prieš legalią prostituciją, šią idėją ji parsižėžė į Lietuvą ir organizavo draugiją, kuri ėmė kovoti prieš moterų reglamentacijos įstatymą.

Be grožinės literatūros – kūrė prozą, dramas – Petkevičaitė rado laiko rinkti tautosaką, etnografiją, užrašė 500 pavyzdžių burtų, prietarų, ligų gydymų. Artimai bendravo su J. Basanavičiumi, jam ir siuntė tautosakos užrašymus. 1909 m. laiške šiam bičiuliui rašė: „Gyvenimas mūsų kartos žmonių netauso. Visa viltis, jog kitiems bus geriau, o mes lopydami savo nervus, bent džiaukimės, jog dirbame ateičiai.” Dažnai Bitė minėjo ateitį, ateities kartas, prisipažino dėl jų dirbanti.

Prasidėjus karui, 1914 m. grįžo iš Vilniaus į Puziniškį ir nusprendė niekur nesitraukti. „Liekame ir tiek. Aiškiausia pareiga likti savo namų ir savo Tėvynės sargyboje”, nors vėliau prisipažino: „Buvau likimo palikta viena susipratusi inteligentė tarp mūsų sodžiaus vargų... atkirsta nuo idėjos draugų ir šiaip inteligentų.” Karo metų įvykius ji užfiksavo memuarinaime darbe „Karo meto dienoraštis”, tai informatyvus, įdomus, vertingas kūrinys. Gabrielė išlaikė felčerės egzaminus, gydydavo žmones. Taip pat įkūrė namų mokyklą, šventadieniais mokyti ateidavo apie 40 suaugusiųjų.

Kaip G. Petkevičaitė sutiko Lietuvos Nepriklausomybę 1918 metais? „Karo metų dienoraštyje” 1918 m. balandžio 4 dieną ji rašė: „Paėmusi „Lietuvos Aidą”, „Dabartį” ir vokiečių laikraščius, visur radau tą pačią svarbią mums žinią: Lietuva – laisva, nepriklausoma valstybė. (...) Akys ir ausys džiaugiasi, tuos žodžius skaitant, tariant... (...) Aliai vieno lietuviu turi kuo uoliausiai stoti savo šalies

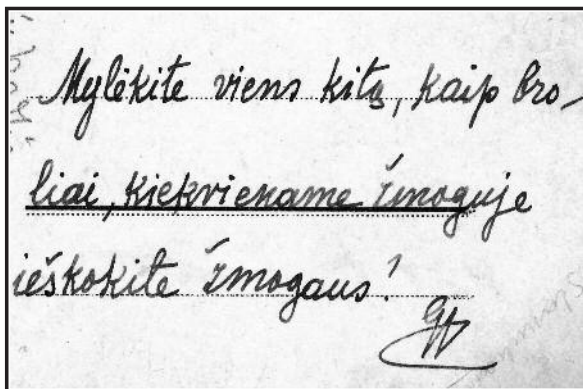
sargyboje ir ginkluotis visomis dvasios išgalėmis (ne kardais ir šautuvais! To nesugebėsime, ir iš tokių ginklų naudos nelaukime!) morališkai pakelti sunkią kovą už savo senelių kalbą ir žemę...” Pagrindinė Petkevičaitės profesija buvo mokytoja. Tad ji svajėjo, kad mokslas, švietimas, žmonių susitarimas galėtų išspręsti daug problemų. Tais pačiais 1918 m. kitame „K.m. dienoraščio” puslapyje rašytoja žavisi Lietuvos jaunimu, koks jis esąs darbštus ir užsidegęs, ir nerimastauja: „Kad tik mūsų laisva Tėvynė neišleistų į kokius eksperimentus ir nesiimtų vyti užsienio švietimo klausime...” Bitė labai išgyveno, jog mažai kas gali mokytis, nes mokslas labai brangiai kainuoja, tad gabiems beturčių vaikams nesą jokių galimybių.

Laikydama save V. Kudirkos, P. Višinskio, J. Biliūno idėjų sekėja, Petkevičaitė priklausė Valstiečių liaudininkų sąjungai. Rašytoją jaudino politinis jaunos valstybės nestabilumas, partijų nesutarimai, ji laikėsi tokios taktikos, jog valstybės reikaluose neišvengiami kompromisai ir susitarimai. 1920 m. Bitė buvo išrinkta į Steigiamąjį Seimą, kuriame priklausė negausiai Socialistų liaudininkų demokratų frakcijai. Seimą atidarius A. Smetonai, rašytoja kaip vyriausia amžiumi (59) buvo pakviesta pirmininkauti pirmajam posėdžiui. Ji tuomet pasakė įžanginį žodį, apgalestaudama, kad Steigiamasis Seimas negalėjo susirinkti sostinėje Vilniuje, kuri atplėšę lenkai, kad Klaipėdos sritis dar nėra krašto valdžios žinioj. Tačiau ji džiaugėsi kaip moteris, igijusi lygias teises su vyrais, priminė kovas už nepriklausomybę, paminėjo garbingą ir narsią Lietuvos kariuomenę, trumpai aptarė užsienio politiką. Kitame Seimo posėdyje Petkevičaitė kalbėjo

Nukelta į 5 psl.

G. Petkevičaitė (centre) su Steigiamojo Seimo pirmojo posėdžio moterų atstovėmis. Sėdi iš kairės: Emilija Spudaitė-Gvildienė, Magdalena Draugelytė-Galdikienė, stovi iš kairės – Ona Muraškaitė-Račiukaitienė ir Salomėja Stakauskaitė. 1921 m.

Bitės rankraštis

tai, diskutuodavo, skaitydavo kūrybą, pasisemdavo stiprybės, šie susitikimai ugdė žmones kilniems siekiams. Lankėsi P. Višinskis, J. Biliūnas, P. Avižonis, J. Janulaitytė-Biliūnienė, J. Jablonskis, V. Kapsukas, V. Didžiulytė, Lazdynų Pelėda ir kiti. Petkevičių bibliotekoje buvo apie tūkstantį knygų, kurias galėjo visi skaityti.

Petkevičaitė beveik 50 metų dirbo laikraštinių kūrėjų kursų Paryžiuje praeiti, pradėti naują erą laikraštinių kūrėjų. Tokių mokslų „nepraėjo”, tačiau publicistė ji buvo talentinga. Kai dirbo „Lietuvos žinių” redakcijoje Vilniuje, kiekvieną dieną parašydavo po keletą straipsnių.

1907 m. Gabrielę kaip drąsą, aktyvią, žinomą moterį pakvietė pirmininkauti Lietuvos moterų suvažiavimui Kaune. Atidarymo metu ji prisiminė pasaulio moterų kovą už lygiateisiškumą, bendravo su paprastomis sodietėmis, kalbėjo apie jų reikalus. Rašė daug straipsnių apie moterų padėtį. 1908 m. da-

Atkelta iš 4 psl.

Lietuvos moterų vardu už taikos sutartį su Rusija: „Esu tvirtai įsitikinusi, kad karo nebūtų buvę, jeigu moterys būtų parlamente. (...) Aš iš šios tribūnos tvirtinu, kad blogiausia taika yra geresnė už geriausią karą...“ Rašytoja buvo įtraukta į valstybės „Laikinosios Konstitucijos projekto komisiją“, kurioje dirbo. Ir 1922 m. kaip Valstiečių liaudininkų sąjungos atstovė Bitė buvo išrinkta į Seimą, tačiau jo darbuose nedalyvavo, mandato atsisakė. Šlubavo sveikata, buvo kitokių rūpesčių, 1924 m. išvyko gydytis į Prancūziją.

Tačiau nuo politikos rašytoja dar nenutolo. 1926 m., Seimui renkant prezidentą, buvo iškelta ir G. Petkevičaitės-Bitės kandidatūra. Šie prezidento rinkimai buvo unikalus – juose kandidavo dvi moterys: Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungos atstovės F. Bortkevičienė ir G. Petkevičaitė-Bitė. Už kandidatus balsavo 79 Seimo nariai ir rinkimus laimėjo 50 balsų surinkęs K. Grinius.

Petkevičaitė matė, per kokius vargus ir sunkumus karo nualinta Lietuva veržiasi į geresnį gyvenimą. Ji suvokė, kad valstybės vadovai turi žinoti ne tik visuomenės siekius, bet ir skaitytis su galimybėmis, todėl priekaištavo dėl reformų perlenkimų: „Norime prilygti Vakarams, bet liaudies nepaurošime rankos pamojimu...“ Anot Bitės, Lietuva neturėtų aklaui mėgdžioti nei Rytų, nei Vakarų, o turėtų ieškoti savo kelio. Kelti tautą ir valstybę, teigė rašytoja, reiškia pirmiausia ugdyti žmonių dorą ir kultūrą. Petkevičaitės akyse kūrėsi nepriklausoma Lietuva su savo Seimu, prezidentu, simbolika, kariuomene, valstybės, kultūros, švietimo įstaigomis. Kaip jau minėta, Nepriklausomybę Bitė sutiko su džiaugsmu, bet ir su nerimu dėl jaunos valstybės tvarkos, ypač dėl valdžios santykių su tauta. Pabrėždama, kad valdžios pareiga yra vykdyti žmonių valią, rašytoja mėgo kartoti romėnų sentenciją: „Vox populi, vox Dei“ („Žmonių balsas – Dievo balsas“). Petkevičaitė įvairiomis progomis pabrėždavo valdančiųjų atsakomybę už valstybės ir tautos likimą bei ateitį. Inteligentiją ji laikė atsakinga už tautos dvasios sveikatą, už jos kultūrą ir dorą. Pati rašytoja nesididžiuo savo darbais, atsisakinėjo valdžios apdovanojimų, ordinų, kritikavo valdininkų iškilmes: „Valdžios ponai! Atsargiai su puotomis! Neužmirškite, jog išėjote iš savo tėvų surūkusių trobelių, tų pačių tėvų pūslėtų rankų dėka. Užsienio ponų nenustebinsite savo turtais, o saviesiems negulkite per daug našta ant suvargusių pečių... (...) Man taip baisu, taip baisu, kad mūsų nuolatinės barnės neperkirstų mūsų valstybės gyvenimo siūlą...“

Nuo 1919 m. rašytoja apsigyveno Panevėžyje, tapo gimnazijos mokytoja, vėliau buvo direktoriaus pavaduotoja. Labai daug dirbo su mergaitėmis gimnazistėmis, skatino jų kūrybiškumą, skolino knygas iš savo bibliotekos, šelpė neturtingus, įkūrė visokių būrelių, organizavo ekskursijas.

Gyvenimą baigė Panevėžyje, labai skursdama, vieniša, tačiau galėjo daugiau laiko skirti rašymui. Nuo 1925 metų parašė daug atsiminimų iš savo gyvenimo ir veiklos, 1933 m. sukūrė romaną „Ad astra“, kuriame nemažai autobiografinių motyvų. Iki pat gilios senatvės klausėsi radijo, domėjosi šalies gyvenimu. Mirė 1943 m. sulaukusi 83 metų. □

Pierre-Auguste Renoir. Sūpynės

Jean Renoir. „Sūpynės“ kino kalba

Renoir: tėvas ir sūnus, tapyba ir kinas

Ieva Marija Mendeikaitė

Prieš savaitę man teko gana išskirtinė galimybė sudalyvauti labai unikaloje ir įdomioje Prancūzijos d'Orsay muziejaus parodoje, skirtoje Pierr August Renoir ir jo sūnui Jean Renoir.

Antrame muziejaus aukšte, mažuose, bet tankiuose kambarėliuose, kuriuose nebuvo jokio kito apšvietimo kaip tik iš televizijos ekrano sklindanti šviesa, ant sienų kabėjo vieno iš garsiausių impresionistų Pierr August Renoir paveiksliai, o televizijos ekranai rodė jo sūnaus Jean Renoir filmus, įkvėptus tėvo paveikslų. Atmosfera buvo tikrai magiška – sėdėti ir stebėti filmus, kuriuose vaidina aktoriai – vyras su ūsais ir mergina ilga ir puošnia balta sukni, o vėliau, atsikus į sieną, pamatyti tokius pat veikėjus, tik jau ne ekrane, o ant drobės. Paroda pati save labai gražiai papildė ir išpildė tiek tapybos, tiek kino mėgėjų širdies svajas.

P. A. Renoir, kaip daugelis tikriausiai žino, buvo šeštasis vaikas septynių atžalų susilaukusių tėvų santuokoje. Menininko šeima persikėlė į Paryžių, jaunasis talentas leisdavo savo laiką Luvre, kopijuodamas garsių menininkų J. A. Watteau, J. H. Fragonard ir kitų senųjų dailininkų paveikslius. Susitaupes kiek daugiau kapitalo, P. A. Renoir galėjo mokytis Paryžiaus aukštojoje dailės mokykloje, kurioje susipažino su Claude Monet, Alfred Sisley, Frederic Bazille ir kitais.

Būtent Claud Monet paveiksliai turėjo daugiausiai įtakos P. A. Renoir kūrybai. Dailininkas mėgo tapyti žmones, nerūpestingai bendraujančius, lengvai flirtuojančius, sėdinčius su gėlėmis, knyga, su taure vyno kur nors ant upės kranto arba pavėsinėje, apipintoje žalumos. Kačiukai, maži šuneliai, vaikai – nepamainomi jo paveikslų dalyviai, įnešantys švelnumo ir žaismingumo. Renoir aplinkiniame šiuolaikiniame gyvenime atrado tapybiškumą, charakteringumą, pozų ir tipų išraiškumą. Jo impresionistų parodų kolega Edgar Degas taip pat stebėjo paryžietišką gyvenimą, tačiau jo išpūdžių spektras buvo žemesnis, o žvilgsnis buvo liūdnas ir ironiškas. P. A. Renoir nenorėjo pastebėti liūdnos gyvenimo pusės, matyt, ji buvo pernelyg gerai žinoma iš jo skurdžios jaunystės laikų. Kaip ir kiti impresionistai, pabrėžė

kasdienybės patrauklumą. Jo paveikslams būdingas fragmentiškumas, netikėti rakursai, raiškus koloritas.

Parodoje daugiausiai rodomas dailininko gyvenimas per jo sūnaus mintis, perspektyvą. Užėjus į vieną jaukių ir tamsių muziejaus kambariukų, pažvelgus aukštyn, galima išvysti Jean Renoir, sėdinti ir kalbantį su savo tėvu – tai archyvinė juosta, nufilmuoti kadrai dar P. A. Renoir esant gyvam. Kadruose galima pamatyti kaip Jean Renoir duoda savo tėčiui teptuką ir stebi jį piešiant, šį užsiėmimą jau buvo sunku atlikti dėl sunkaus artrito, kuris dailininkui yra baisiausias galimas sveikatos sutrikimas. Tačiau, žiūrint Jean Renoir nufilmuotą juostą, iškūrė išgirstame, kad jo tėvas dar būtų sugebėjęs vaikščioti, sportuoti ar net lavinti bendrą judesių koordinaciją, tačiau tapybos meistras griežtai atsisakęs judėti, nes, anot Jean, jis norėjo sutelkti visą savo energiją tapymui. Galima sakyti, kad jis pasirinko tapybą vietoj sveikatos, štai kiek daug tapyba jam reiškė.

Jeigu norite sužinoti daugiau apie Renoir, tačiau artimiausiu metu į Paryžių vykti neketinate, rekomendučiau prisiminti 2013 m. debiutavusį Gilles Bourdos filmą „Renoiras“, kuriame režisierius pristato šio menininko biografine dramą. Veiksmas vyksta 1915 m. idiliškoje Prancūzijos Rivjeroje. Du menininkai ir mūza. Tėvas ir sūnus – paskutinius gyvenimo metus skaičiuojantis, tačiau vis dar intensyviai tapantis garsusis prancūzų impresionistas Pierr August Renoir ir iš Pirmojo pasaulinio karo sužeistas namo grįžęs jo sūnus Jean Renoir; vėliau tapantis pasaulinio garso kino režisieriumi; ir bendra jūdviejų mūza – jaunutė artistė Andrée Heuschling, pozuojanti meistro paveikslams.

Kažkur toli siaučia Pirmasis pasaulinis karas, o saulės užlietoje provincijoje jaunoji mūza sugeba iš naujo įkvėpti tėvą ir sūnų kūrybai bei meilei. Šis filmas – tikras malonumas akims ir klausai; skaisčios ir švarios spalvos, nuostabi gamta, viską nuauksinanti saulės šviesa, o fone skamba švelni, tačiau pakankamai dinamiška muzika, leidžianti nusikelti į praėjusio amžiaus Prancūzijos atmosferą. Šalia vaiskiai žalių laukų ir tylų vėją savyje nešančių medžių viršūnių taip ir norisi pasivaikščioti drauge su menininkais. Tačiau šis filmas nėra vien tik gražus paveikslėlis.

Filmo varomąją jėgą tampa ne tik tarp jaunojo Jeano Renoiro ir pozuotojos Andrée besimezganti emocinė intriga, bet ir kur kas subtilesnis ir filosofiškesnis jausmas – Pierr August Renoir šeimynykščių išsąmonintas suvokimas – kas palengvina ne paprasto seno ligoto žmogaus būtį, bet pasitarauja genijui. Ir pats meistras suvokia, kad nebeprisitaikęs tik pats sau – nepaisydamas silpno kūno negalių, jis nepaliauja intensyviai dirbti, nes tai, ką jis spės palikti, priklausys ne tik jo šeimai – tai taps visos žmonijos kultūrinio paveldu. Kančios praeina, o grožis lieka.

Jean Renoir gimė Montmartre – mano nuomone, pačiame gražiausiame ir prancūziškiausiame Paryžiaus kvartale, kuriame gimti ir neturėti polinkio į meną tikriausiai yra arba neįmanoma, arba labai sunku. Tikriausiai ne tik į kino industriją, bet ir maištavimo meną linkęs Jean buvo išskirtinis vaikas. Tėvui iš tapybos gerai uždirbant, jis buvo leidžiamas ir pačias populiariausias ir madingiausias to meto Prancūzijos mokyklas, iš kurių, kaip jis vėliau pats rašo savo prisiminimuose, dažnai pabėgdavęs.

Pirmojo pasaulinio karo metu garsojo tapytojo P. A. Renoir sūnus tarnavo Prancūzijos armijoje, tačiau kiek vėliau patyrus kojos traumą (ją sužeidė kulka), jam teko atrasti kitų pomėgių, dėl kurių šiandien tikriausiai tai kulka galime dėkoti, nes vienas jų ir buvo kino industrija ir filmų statymas. Kai Vokietija užkariavo Prancūzijos teritoriją, Renoir išskrido į Ameriką, Hollywood. Ten jam sunkiai sekėsi pritaipyti ir atrasti tą filmų nišą, kurioje jis rastų prasmės kurti ir veikti, tačiau pradėjęs prodiusuoti savo pirmus filmus, buvo nominuotas keletui apdovanojimų. Bet patys filmai didelio pripažinimo ir šlovės jam neatnešė, netgi priešingai – amerikietiškam žiūrovui nebuvo artimi. Tačiau nepripažintas menininkas nenustojo siekti savo tikslų – išvyko į Indiją, kurioje nufilmavo savo pirmąjį spalvotą filmą, kuris vadinosi „The River“ (1951 m.), ir kuris pelnė autoriui Venecijos filmų festivalio internacionalinį prizą. Po šios sėkmės režisierius grįžo į Europą ir tęsė savo darbus būtent šiame žemyne.

Tad jeigu planuojate keliauti į Prancūziją ar praleisti vakarą su geru filmu – tikiuosi, šis straipsnis Jūsų nenuvylė ir padėjo išsirinkti, ką veikti. □

Knyga apie vimdančią istoriją

Atkelta iš 3 psl.

Netikslumų, dviprasmybių apstu ir skyriuje „Lietuvos sovietinės ir nacistinės okupacijų metais (1940–1990)“. Jo autorius – Mindaugas Tamošaitis. Jis rašo, kad „1940 m. rudenį greta lito įvedus rublį staiga pakilo kainos, nuvertėjo žmonių santaupos, o nacionalizavus bankus žmonės prarado visus indėlius“ (p. 315). Čia viskas apversta aukštyn kojomis. Iš pradžių režimas padidino prekių kainas, o tik po to paleido į apyvertą rublį. Žmonių apiplėšimo mastą rodo maisto prekių pabrangimas 2,1 karto, kitų prekių – 2,9 karto. Indėlius žmonės prarado ne dėl bankų nacionalizavimo (vykusio 1940 m. liepos mėn. pabaigoje). Indėliai, didesni nei 1000 rublių, buvo konfiskuoti 1941 m. kovo 25 d. slapto Kremliaus nutarimu. Indėliai, kitos santaupos, visi turtai nuvertinti užaukštinus rublio santykį su litu. 1940 m. lapkričio 25 d. nutarimu litas prilygintas tik 0,9 rublio, nors lito perkamoji galia buvo didesnė mažų mažiausia 3–5 kartus.

M. Tamošaitis teigia, jog per turtų nacionalizavimo vajų ypač nukentėjo žydai. Nacionalizuojant nebuvo atsižvelgiama į žmonių savininkų tautybę. Pvz., visos pramonės įmonės, kuriose dirbo daugiau kaip 20 darbininkų, arba kuriose dirbo 10–20 darbininkų ir turėjo mechaninių variklių, nepaisant ar jos priklausė žydams, lietuviams, vokiečiams turėjo būti nacionalizuotos. Iš piršto laužtas teiginys „nacionalizuoti žydų komerciniai bankai“.

Iš tikrųjų jie valdė vienintelį komercinį banką – Centralinį žydų banką. Nebent autorius prie bankų priskyrė žydų turėtus kredito kooperatyvus, kurie vadinti žydų liaudies bankais. Tarp kitko, tik žydams Lietuvos valdžia buvo leidusi kredito kooperatyvus vadinti bankais. Visų kitų tautybių (įskaitant lietuvių) tokios kredito įstaigos vadintos smulkaus kredito draugijomis.

Nusikalbama teigiant, kad Birželio sukilimas „daugiausia buvo spontaniškas atsakas į Lietuvoje vykdytą sovietinę politiką <...>“ (p. 317). Sukilėliai kovojo už Lietuvos laisvę, prieš sovietinį okupantą, o ne tik prieš okupacijos padarinius.

Keista skaityti tokią mintį: „Pradėjęs mobilizaciją į SSRS kariuomenę sovietų režimas nustebo, kad lietuviai vengia tarnauti Raudonojoje armijoje“ (p. 331). Iš tikrųjų įsiuto ir ėmė „medžioti“ rekrūtus. Anot M. Tamošaičio, partizaninis karas kilo tik dėl okupanto vykdytų represijų ir teroro. Ignoruojamas tautos patriotizmas, kaip svarbus pasipriešinimo motyvas. Jis teigia, kad kolektyvizacija Lietuvoje strigo dėl partizaninio karo (p. 340). Galima manyti, kad valstiečiai veržte veržėsi į kolchozus, bet nenaudėliai partizanai trukdė jiems pasirinkti „laimingą gyvenimą“. Kolchozinei baudžiavai kiek galėdami priešinosi kaimiečiai, varomi į kolchozus gąsdinimais, smurtu, smaugiama mokesčiais ir pyliavomis, represijomis. Gi partizanai tik tramdė įsisiautėjusius varovus į kolchozus. Beje, už kelių eilučių autorius tarseli apie kaimiečių pasipriešinimą.

Klaudingai teigiama, kad „1949 m. daugiau kaip pusė visų Lietuvos valstiečių išiskolino valstybei už pieną ir mėsą <...>“ (p. 341). Negi valstiečiai buvo pasiskolinę iš režimo pieno ir mėsos ir vengė šias skolas gražinti! Nutylėta šių „skolų“ atsiradimų priežastis – kaimiečių nepajėgumas atlikti be paliovos didintas prievoles. Juk ūkininkai buvo nustepti nuo 1940 m. nacių ir sovietų didžiulėmis prievolėmis, mokesčiais, gyvulių revizicijomis, daug ūkių buvo sugriauta karo dienomis, apiplėšti kariuomenių ir kt. Jaunos kartos skaitytojai nelabai suprast ištarę, jog „kolūkietis, gaudamas menką atlygį už darbadienius, pragyveno iš 0,6 ha sodybinio žemės sklypo, iš kurio gaudavo net apie ¼ savo pajamų.“ (p. 341). Šitaip formuluoju teiginį, išnyksta tragiška tuometinė kolchozninkų padėtis, pusbadžiavimas. Tada nesuprasi, kodėl visais įmanomais būdais žmonės bėgo į miestus. Toliau istorikas moralizuoja: „Kolūkiuose dirbdami per prievartą valstiečiai nesistengė dirbti sąžiningai <...> pradėjo vogti <...> neliko pagarbos darbui. Smuko aukšta tikinčiojo Dievą valstiečio moralė, kai kurie savo sunkią dalį ėmė malšinti degtine“ (p. 341). Įdomu, kaip būtų elgęsis moralizuotojas, jei jo vaikai pusbadžiautų, jei pagrindinė maitintoja karvė negautų paėsti bent šiaudų, mirktų tvarto srutose. Todėl žmonės buvo priversti vakarais nešti iš kolchozo šiaudus, į kišenes prisipilti grū-

Paminklas Vytautui Didžiajam Perlojoje, pastatytas 1931 m.

dų, sijuonuose įsiūtose kišenėse nešti bulvių, jų ieškoti apsnigtuose kolchozų laukuose. Nešti išlėkusią širdimi ar nebus pagautas kolchozo pirmininko ar jo parankinių. Istorikas nesusimąstė, kodėl buvo paplitęs posakis vagių valdžia. Ji apvogė Lietuvos žmones. Tokiais kaltinimais norom nenorom teisinamas (tegl ir netiesiogiai) režimas, kaltė už moralinį sugedimą suverčiama kaimiečiams.

Nesusimąstoma, kad žmonių darbingumas sumenko, nes turėjo matintis bulvėmis, „kleckiene“, „kerzo“ duona, ne kiekvienas sutaupydavo lašinių sunkių darbų (mėšlavežio, šienapjūtės) dienoms.

Gal dėl nepavykusios kai kurių teiginių redakcijos atsirado dviprasmybių. Antai teigiama „Buožėms padidinti mokesčiai ir pyliavos“ (p. 340). Tarsi kitiems valstiečiams jos nebuvo dinamos.

Ypač gausu tokių riktų poskyryje „Karas po karo: lietuvių partizanai“. Ten rašoma: „Partizanai vilkėjo Lietuvos kariuomenės uniformas, nors laisvės kovotojų daugumą sudarė jauni vyrai, ūkininkų, mažamečių ar bežemių vaikai, dauguma visai netarnavę ginkluotose pajėgose“ (p. 333). Žodelis „nors“ sugadino minties aiškumą. Partizanai vilkėjo uniformas, nes jie buvo Lietuvos kariuomenės kariai. Šypsena kelia toks sakiny: partizanai „apsistodavo kaimuose, pastatydavo sargybos postus, o pasirodžius NKVD daliniams stodavo į mūšį“ (333). Čia žodžiai „pastatydavo sargybos postus“ primena šuns penktą koją. Be to, ne visada stodavo į mūšį su NKVD kariuomene. O kur stribai ar su jais nesikovė? Nepapasakota nė apie vienas didesnes partizanų kautynes su NKVD kariuomene. Per kategoriškai teigiama, kad partizanai sodybose ir prie jų kasė bunkerius. Ko gera daugiausia bunkeriai buvo įrengiami miškuose, upių, upelių slaituose norint gyventojams užtraukti pavojų. Tolimas nuotiesos tvirtinimas, jog antrajame karo etape partizanai perėjo prie įprasto partizaninio karo taktikos: pasalų organizavimo <...>“ (p. 334). Daugiausia pasalos buvo naudojamos pirmajame kovų etape. Rūtos Gabrielės Vėliūtės duomenimis, vien Alytaus aps. Partizanai surengė apie 800 pasalų! M. Tamošaitis nurodė, kad partizanai nukovė 2830 SSRS valstybės saugumo ir vidaus reikalų darbuotojų, tūkstantį NKVD kariškių, 1,3 tūkst. stribų, partinių ir sovietinių aktyvistų. Jam turėtų būti žinomi kitų tyrinėtojų skelbti daug didesni skaičiai. A. Anušauskas išaiškino, kad vien Vetrovo divizija neteko per 4 tūkst. karių. J. Starkausko skaičiavimais, ga-

lėjo žūti 2,5–3 tūkst. stribų, apie 500–800 čekistų ir milicininkų. Istoriografijoje įsitvirtinusi tradicija išskirti stribų ir aktyvistų patirtus nuostolius. M. Pocius sumažintais duomenimis, stribų žuvo 1,2 tūkst., o aktyvistų – 1,9 tūkst., paėmus bendras jų nuostolių skaičius lygus 3,1 tūkst., o ne 1,3 tūkst. M. Tamošaitis civilių gyventojų aukų priskaičiuoja per 9 tūkst., kai M. Pocius nurodo 8,9 tūkst. M. Tamošaitis net neužsimena, kad tarp nužudytų civilių buvo daug agentų, informatorių, aktyvių, aršių kolaborantų. Pastaraisiais metais siekiant kompromituoti partizanus ištraukiama žydšaudžių „korta“. Nuo šios pagundos nesusilaiko ir M. Tamošaitis, nors teisingai pažymi, kad tokių buvo nedaug. Derėtų priminti, kad dalis žydšaudžių darė „karjerą“ NKVD gretose.

M. Tamošaitis moko, kad gyventojai, norėdami išvengti deportacijų ir represijų, turėjo prisitaikyti, kolaboruoti arba priešintis (p. 339). Šitaip amnestuojami kolaborantai, balinami komunistai, jie priskiriami prie konformistų, bet nelaikomi kolaborantais. Aukštinama konformizmo taktika. Esą būnant KP nariu atsiverdavo didesnės galimybės siekti užsibrėžtų tikslų (jie nenurodomi) ar padėti savo tautai (p. 340). Dar jis pabrėžia, atranda, jog postaliniais metais tapo populiaru valenrodizmo idėja: eiti obuoliauti nors ir su okupantu, kad tik galėtum dirbti Lietuvai. Tokio atviro advokataavimo komunistams dar neteko skaityti.

Tenka padaryti pastabų dėl tekstų apie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą 1990 m. M. Tamošaitis rašo, kad V. Landsbergis buvo išrinktas AT pirmininku Sąjūdžio deputatų balsais (p. 370), nors iš tikrųjų už jį balsavo ir dalis komunistų. „Savarankiškųjų“ buvo 40, o už A. Brazauską balsavo 38 komunistai. Tikslumas reikalauja pabrėžti, jog AT vadovas buvo išrinktas slapto balsavimu. Sprendimą keleriopai padidinti maisto prekių kainas priėmė (1991 01 06) ne vienasmeniškai premjerė, o jos kabinetas. Nepasakoma, kad kainų pakėlimas sinchroniškai sutapo su iš anksto žinoma karo su Iraku data. Šis karas turėjo atitraukti pasaulio dėmesį nuo ginkluoto Lietuvos užpuolimo. M. Tamošaitis kartoja 2012 m. leidinyje padarytus „atradimus“ apie sovietinės okupacijos naudingumą. Jis rašo: „Klaidintume skaitytoja, jeigu teigtume, kad Lietuvoje SSRS valdymo metais neįvyko nieko gera“ (p. 379). Prie gerumų pirmiausia priskiria rusų kalbos neprastą išmokimą, leidusį tiesiogiai naudotis „didžios rusų kultūros pasiekimais“. Tarp eilučių lengva perskaityti okupacijos, rusifikavimo pateisinimą. M. Tamošaičio pamokyti turėtume apgailėstauti, kad per trumpai buvome okupuoti Vokietijos. Nebent jis vokiečių kultūros nelaiko didžia. Kitu gėriu įvardija autostradų, geležinkelių nutiesimą, leidęs į Lietuvą integruoti Klaipėdos kraštą ir Vilnių. Susiekimas buvo tobulinamas nemaža dalimi strateginiais tikslais. Klaipėdos kraštui integruoti buvo naudojami džūkelių trėmimai į jį. 1951–1953 turėjo būti ištėmta 3650 šeimų, arba 16,6 tūkst. kaimiečių. Šokiruoja šio istoriko deklaracija, kad: „Kaimynės (Latvija ir Estija) buvo pasivytos kone visais parametrais – Lietuva ėmė gaminti (ko? – V. T.) tiek kiek latviai ir estai kartu sudėjus“ (p. 379). Net jei ir taip, reiktų pažūrėti, kokia dalis produkcijos buvo paliekama šioms respublikoms. Juk apie 1965 m. Latvijai buvo paliekama 20–22 proc. pagaminto pieno ir mėsos, o Lietuvai – vos 14 proc. Postuluojama, kad 1990 m. atkurto Lietuvos ūkio padėtį „sunkino staiga padidėjusios strateginių žaliavų ir energijos išteklių kainos“ (p. 382). Tuomet kainos ne savaime padidėjo, jas politiniais sumetimais drastiškai padidino žaliavų tiekėjas Rytuose. TVF ir Pasaulio banko ekspertai pripažino, kad žaliavų Lietuvai pabranginimas neturėjo analogų pasaulio istorijoje, buvo sukeltas kainų šokas. Šališkas, klaidinantis teiginys, kad „Ekonomistų teigimu, lito susiejimas su JAV doleriu buvo vienas išminčiųiausių ekonominės politikos sprendimų per visą atsikūrusios Lietuvos gyvavimo laikotarpį“ (p. 382). Šių žodžių autorius nežino ar ignoruoja karštas Seimo narių ir ekonomistų diskusijas šiuo klausimu. Žinomiausi ekonomistai motyvuotai pasisakė prieš lito „pririšimą“ prie dolerio, kuris naikino Lietuvos banko pinigų politiką, ekonominį savarankiškumą. Tokios nuomonės buvo daugelis Seimo narių. Seimo narių pasipriešinimą A. Šleževičiui pavyko įveikti tik pagrasinimu atsistatydinti iš premjero pareigų.

Jau pamiršom netolimus laikus.

2018 metų „Kultūros“ turinių rodyklė

Asmenybės

Abromavičius, Stanislovas. Jonas Aleksandravičius-Aistis – Kaišiadorių rajono garbės pilietis. – 2018.03.03, Nr.9

Arbas, Vijolė. Kalifornijos svajonės (Sofija ir Stasys Kudokai). – 2018.11.03, Nr.40. – 2018.11.10, Nr.41

Babonaitė-Paplauskienė, Virginija. Leiskit grįžti į namus... (Pranas Lembertas). – 2018.07.28, Nr.30

Babonaitė-Paplauskienė, Virginija. Tobulas dviejų iškilų menininkų duetas (A. Nyka-Niliūnas ir S.Laucevičiūtė-Čipkuvienė). – 2018.11.24, Nr.43

Dumšienė, Perpetua. Lietuvių kultūros puoselėtojai lietuviškose mokyklose Baltarusijoje. – 2018.11.24, Nr.43. – 2018.12.01, Nr.44. – 2018.12.08, Nr.45. – 2018.12.15, Nr.46. – 2018.12.22, Nr.47

Grožio ir meilės darna. Balerinai Loreta Bartusevičiūtė – 60. – 2018.12.08, Nr.45

Ivanauskienė, Jūratė. Lietuva – žemės žodis švenčiausias. Bernardas Brazdžionis. – 2018.04.07, Nr.14. – 2018.04.14, Nr.15

Ivanauskienė, Jūratė. Lietuviškas žodis išeišvijoje: Bernardas Brazdžionis. – 2018.02.10, Nr.6. – 2018.02.17, Nr.7

Mikelaitis, Gediminas. Dvasios skrydžiai mirties akivaizdoje. Kungo Stasio Ylos 110-osios gimimo metinėms. – 2018.01.06, Nr.1

Peleckis-Kaktavičius, Leonas. Du atradimai (Arnoldas ir Nijolė Voketaičiai). – 2018.10.27, Nr.39. – 2018.11.03, Nr.40

Peleckis-Kaktavičius, Leonas. Generalas Vėtra. – 2018.11.10, Nr.41

Peleckis-Kaktavičius, Leonas. Laikas ažuolus galiūnais užaugino (Jackus Sonda-Sondeckis). – 2018.01.27, Nr.4

Peleckis-Kaktavičius, Leonas. Pasiekusi pasaulinės šlovės Marija Gimbutienė išlieka paprasta, ne profesoriška moteris. – 2018.04.21, Nr.16

Peleckis-Kaktavičius, Leonas. Rašytojo užrašai. Prezidentas Valdas Adamkus. – 2018.09.01, Nr.31. – 2018.09.08, Nr.32. – 2018.09.15, Nr.33

Peleckis-Kaktavičius, Leonas. Tą dieną jis vyko į Hearsto pilį (Juozas Tininis). – 2018.07.21, Nr.29

Petraitytė, Astrida. Didžiojo mažlietuvių pagerbimas (Vydūnas). – 2018.04.07, Nr.14

Petraitytė, Astrida. Wislawa Szymborska: skaudžiai pokštaujant. – 2018.03.24, Nr.12

Ruseckaitė, Aldona. Kunigas, tarnavęs Dievui, Tėvynei, žmogui, knygai, dainai, miškui... (Antanas Radušis). – 2018.10.06, Nr.36

Ruseckaitė, Aldona. „Mes esame paveikti mūsų nuostabios Tėvynės grožio...“ (Petras Babickas). – 2018.05.12, Nr.19

Ruseckaitė, Aldona. „Mūsų laimė – atmintis“. Ričardas Mikutavičius. – 2018.06.09, Nr.23

Ruseckaitė, Aldona. „...vardan pareigos žmonėms ir tautai (G.Petkevičiūtė-Bitė). – 2018.12.29, Nr.48

Šabasevičius, Helmutas. Talento paslaptys (Loreta Bartusevičiūtė). – 2018.12.08, Nr.45

Škiudaitė, Audronė Viktorija. Mariaus Katiliškio pėdsakais Lietuvoje. – 2018.01.06, Nr.1. – 2018.01.13, Nr.2. – 2018.01.20, Nr.3. – 2018.01.27, Nr.4. – 2018.02.03, Nr.5

Veličkaitė, Lidija. Filmas apie kunigą legendą – monsinjorą Alfonsą Svarinską. – 2018.02.10, Nr.6

Žemaitytė, Aldona. Dievo dovana tiesos ir gėrio ieškotojams (Nijolė Sadūnaitė). – 2018.07.28, Nr.30

Dailė

Mažrimienė, Vida. Mikalojus Vorobjovas: suartinęs Lietuvą su Vakaraais. – 2018.05.26, Nr.21

Mažrimienė, Vida. Pranas Domšaitis: lietuvis po Afrikos saule. – 2018.02.03, Nr.5

Mažrimienė, Vida. Pranas Gailius: „Neatvažiuoju ieškoti Tėvynės, aš atvežu Tėvynę...“ – 2018.04.28, Nr.17

Riaubienė, Arida. Tarptautinė paroda „Bus uždrausta: Baltijos šalių knygos 1918–1940“. – 2018.03.31, Nr.13

Šatavičiūtė-Natalevičienė, Lijana. Sietlas Vilniuje, Vilnius Sietle. – 2018.04.28, Nr.17

Škiudienė, Rita. Senoji Kauno rotušės bokšto vėjarodė. – 2018.01.20, Nr.3

Žemaitytė, Aldona. Tapytojos Filomenos pavasariai. – 2018.05.19, Nr.20

Etnografija

Erla. Kas žino kelią prie šventos versmės. – 2018.03.10, Nr.10

Petraitytė, Astrida. Ne liaudiška „Liaudies kultūra“. – 2018.12.08, Nr.45

Vasiliauskaitė-Rožukienė, Laimutė. Basakojų takais. – 2018.06.16, Nr.24

Vasiliauskaitė-Rožukienė, Laimutė. Lietuvos kurpių kurpius, jo meilės istorija ir archajiškasis padų klijavimo presas. – 2018.06.23, Nr.25

Vasiliauskaitė-Rožukienė, Laimutė. Obelynės parko įdomybės. – 2018.06.30, Nr.26

Fotografija

Mendeikaitė, Ieva Marija. Antanas Sutkus ir fotografijos istorija, kurios norisi mokytis. – 2018.12.01, Nr.44

Vasiliauskaitė-Rožukienė, Laimutė. „Kur einu, vis ką nors matau, vis grožį matau...“ (Vyta. Augustino paroda). – 2018.03.03, Nr.9

Vaškevičius, Algis. Fotografijų kosmosas naujose parodose Nacionalinėje dailės galerijoje. – 2018.11.24, Nr.43

Vaškevičius, Algis. Istorinėse fotografijose – prieškarinio Lietuvos gyvenimo akimirkos. – 2018.02.24, Nr.8

Vaškevičius, Algis. „Kaunas Photo“ vėl pateikė malonių ir labai netikėtų atradimų. – 2018.10.27, Nr.39

In memoriam

Bačiulienė, Rasa. „Ir sugrįžta – vėl į širdis pas mus“ (Rūtai Katiliūtei atminti). – 2018.11.03, Nr.40

Kviklytė, Danguolė, Aleksa, Vainius. Paliko savo meną, kuriuo dar ilgai džiaugsimės (Petruči Aleksai atminti). – 2018.04.28, Nr.17. – 2018.05.05, Nr.18. – 2018.05.12, Nr.19

Šimkutė, Lidija. Atsisveikinant su prof. Juozu Algimantu Krikštopaičiu. – 2018.11.24, Nr.43

Esė

Bradūnas, Kazys. Draugai iš kultūros pasaulio. – 2018.05.05, Nr.18

Simokaitė, Unė. Valdininkės purvo nuošliaužos ant mano širdies. – 2018.11.10, Nr.41

Šerelytė, Renata. Atidalytas žmogus. – 2018.05.26, Nr.21

Šerelytė, Renata. Burtažodis slypi sapne. – 2018.12.01, Nr.44

Šerelytė, Renata. Didingieji šimtmečio įvykiai. – 2018.10.13, Nr.37

Šerelytė, Renata. Didžiosios metų dovanos. – 2018.01.06, Nr.1

Šerelytė, Renata. Dvasių kelionė. – 2018.11.03, Nr.40

Šerelytė, Renata. Gero žmogaus pagirios. – 2018.10.37, Nr.39

Šerelytė, Renata. Gydanti ir serginti šviesa. – 2018.12.22, Nr.47

Šerelytė, Renata. Idėjos ar priemonių plano eilutės. – 2018.02.10, Nr.6

Šerelytė, Renata. Išieiti į kitą teritoriją. – 2018.04.21, Nr.16

Šerelytė, Renata. Kai žmogus nemoka juoktis. – 2018.10.20, Nr.38

Šerelytė, Renata. Klausymosi galia. – 2018.02.03, Nr.5

Šerelytė, Renata. Kovo 11-osios vėliava. – 2018.03.10, Nr.10

Šerelytė, Renata. Laisvame pasauly kolchozų nėra. – 2018.04.28, Nr.17

Šerelytė, Renata. Laisvės patikrinimas. – 2018.01.13, Nr.2

Šerelytė, Renata. Likimo ekspertai. – 2018.01.27, Nr.4

Šerelytė, Renata. Mano kūniškasis potencialas. – 2018.07.07, Nr.27

Šerelytė, Renata. Mes ir mūsų laikai. – 2018.09.15, Nr.33

Šerelytė, Renata. Mes – ne sraigteliai. – 2018.12.15, Nr.46

Šerelytė, Renata. Prabangus nieko neveikimas. – 2018.11.24, Nr.43

Šerelytė, Renata. Rugsėjis – laiko pilnatis. – 2018.09.01, Nr.31

Šerelytė, Renata. Nebijokime. – 2018.09.22, Nr.34

Šerelytė, Renata. Nesibaigia tik meilė. – 2018.09.29, Nr.35

Šerelytė, Renata. Sapnų salietra. – 2018.04.07, Nr.14

Šerelytė, Renata. Sėkmingo rašymo akademijos. – 2018.05.19, Nr.20

Šerelytė, Renata. Skaitau pasaulį lietuviškai. – 2018.03.03, Nr.9

Šerelytė, Renata. Subrendęs vaisius. – 2018.01.20, Nr.3

Šerelytė, Renata. Šiuolaikinio rašytojo misija. – 2018.06.30, Nr.26

Šerelytė, Renata. Švarus, spindintis, lengvas. – 2018.06.02, Nr.22

Šerelytė, Renata. Tikėjimas, pranokstantis baimę. – 2018.06.16, Nr.24

Šerelytė, Renata. Tikroji prabanga. – 2018.03.17, Nr.11

Šerelytė, Renata. Tolstančios žvaigždės. – 2018.11.17, Nr.42

Šerelytė, Renata. Vasaros topofilija. – 2018.06.23, Nr.25

Šerelytė, Renata. Veidrodis ir atspindys. – 2018.10.06, Nr.36

Šerelytė, Renata. Žmogiškumas mūsų sapnuose. – 2018.07.21, Nr.29

Urbutis, Benas. Kiršintojai arba sielų vagsys. – 2018.03.31, Nr.13

Urbutis, Benas. Sprogstant pirmiesiems pavasario pumpurams. – 2018.04.14, Nr.15

Valantinavičienė, Alina. Prisilietimai, susitikimai, pasikartojimai. – 2018.01.06, Nr.1. – 2018.01.13, Nr.2. – 2018.01.20, Nr.3

Žemaitytė, Aldona. Angelai ir šėtonai. – 2018.12.29, Nr.48

Žemaitytė, Aldona. Dovanos ir „dovanos“. – 2018.02.24, Nr.8

Žemaitytė, Aldona. Mūsų kalba gimtoji. – 2018.03.24, Nr.12

Žemaitytė, Aldona. Pamąstymai pirmąjį rudens mėnesį. – 2018.09.08, Nr.32

Žemaitytė-Petrauskienė, Aldona. Pasauli – budėk! – 2018.07.28, Nr.30

Žemaitytė, Aldona. Praeitis tampa ateitimi. – 2018.12.08, Nr.45

Žemaitytė, Aldona. Paliudijimai jubiliejinės šventės progai. – 2018.02.17, Nr.7

Žemaitytė-Petrauskienė, Aldona. Tikėjimo didybės simbolis. – 2018.07.14, Nr.28

Žemaitytė-Petrauskienė, Aldona. Vėl bunda Sąjūdis? – 2018.05.12, Nr.19

Istorija

Abromavičius, Stanislovas. Prieš keturiasdešimt metų. – 2018.01.27, Nr.4

Balašaitis, Antanas. Nepriklausomos Lietuvos mokytojų likimai. – 2018.10.20, Nr.38

Cidzikaitė, Dalia. Rankraščiai nedega. Tačiau jie skęsta. – 2018.02.24, Nr.8

JAV Lietuvių indėlis atstatant Valdovų rūmus. – 2018.09.29, Nr.35

Mikelaitis, Gediminas. Lietuvos didvyris Adolfas Ramanauskas-Vanagas palaidotas Vilniuje. – 2018.10.13, Nr.37

Nakas, Viktoras. Lietuvos laisvės byla Jungtinėse Amerikos Valstijose Nepriklausomybės išvakarėse. – 2018.07.14, Nr.28

(Ne)papasakotos istorijos apie Didžiąją tremtį. – 2018.12.22, Nr.47

Petraitytė, Astrida. Kelio Nepriklausomybės dokumentiniai liudijimai. – 2018.02.24, Nr.8

Petraitytė, Astrida. Litvakiškieji pėdsakai – išnykę, išnyrantys, atkuriami. – 2018.06.16, Nr.24

Puzinavičius, Bronius. Alergija paminklams ir Estijos pavyzdys. –

2018.10.06, Nr.36

Veličkaitė, Lidija. Lietuvos laisvės kovų atmintį būtina išsaugoti ateities kartoms. – 2018.12.01, Nr.44

Žemaitytė, Aldona. Valdovų rūmai, gimę iš Sąjūdžio ryžto ir drąsos. – 2018.01.13, Nr.2

Knygos

Erla. Birutės Žymantienės knyga „Advokatas Leopoldas Petrauskas“. – 2018.09.29, Nr.35

Erla. Knyga apie nepavergto žmogaus pasaulį. – 2018.04.21, Nr.16

Erla. Tautos pasipriešinimo okupacijai istorija. – 2018.04.14, Nr.15

Jastramskienė, Loreta. „Prievartos neturėtų būti šioje žemėje“. – 2018.09.29, Nr.35

Kaniauka, Jonas. Išleistas enciklopedino leidinio „Lietuvos bajorai“ pirmasis tomas. – 2018.12.01, Nr.44

„Kitoks Pranciškus“ – nauja pokalbių knyga apie popiežių. – 2018.06.02, Nr.22

Kolevinskienė, Žydrone. Žodžių ir vaizdų kelionė. – 2018.06.23, Nr.25

Kriaučiūnas, Romualdas. Du Paberžės kunigai – Tautos dvasios žadintojai. – 2018.12.01, Nr.44

Kriaučiūnas, Romualdas. Mėlyna spalva simbolizuoja dangų ir vandenį. – 2018.06.09, Nr.23

Kriaučiūnas, Romualdas. Turime „Durnių laivą“ ne tik Lietuvoje, bet ir Amerikoje. – 2018.10.27, Nr.39

Mendeikaitė, Ieva Marija. „Kaip veikia Japonija?“ – 2018.05.12, Nr.19

Mendeikaitė, Ieva Marija. Rudens knygų rekomendacijos. – 2018.10.27, Nr.39

Mikelaitis, Gediminas. Dviejų dvasios šviesulių knyga. – 2018.05.26, Nr.21

Mikelaitis, Gediminas. Nepoeto Kazio Bradūno nauja knyga. – 2018.05.05, Nr.18

Petraitytė, Astrida. Ar praplės biurokratų akiratį lituanistikos derlius? – 2018.10.27, Nr.39

Petraitytė, Astrida. Ir Dievas skyrė talentus... – 2018.09.15, Nr.33

Petraitytė, Astrida. Lyzabetė, Geležinė Marija. – 2018.03.17, Nr.11

Petraitytė, Astrida. Netikėta, bet papieviška brydė. – 2018.11.10, Nr.41

Petraitytė, Astrida. Šachmatininkai istoriniuose verpetuose. – 2018.02.17, Nr.7

Petraitytė, Astrida. 1940-ųjų raudo nojo tvano liudijimas. – 2018.02.10, Nr.6

Rutkauskienė, Violeta. Knyga Lietuvos žvalgybos ir saugumo pareigūnų atminimui pagerbti. – 2018.06.16, Nr.24. – 2018.06.23, Nr.25. – 2018.06.30, Nr.26. – 2018.07.07, Nr.27

Šerelytė, Renata. Dramatiška ir spalvinga trijų kartų istorija. – 2018.10.20, Nr.38

Šerelytė, Renata. Ir baisu, ir gražu, ir juokinga. – 2018.02.03, Nr.5

Šerelytė, Renata. Keisti ir baisūs, bet mirtingi. – 2018.10.20, Nr.38

Šerelytė, Renata. Knygos – naujos ir ne labai. – 2018.04.07, Nr.14

Šerelytė, Renata. „Šulinio“ slėpiniai. – 2018.05.19, Nr.20

Terleckas, Vladas. Knyga apie vimbanciją istoriją, išvietes, okupacijos naudą ir kitką. – 2018.12.29, Nr.48

Tuškevičienė, Neringa. Musninkuose pristatyta A. Katiliaus knyga apie Alfonsą Petruį. – 2018.01.20, Nr.3

Vaškevičius, Algis. Gražiausias prieškarinio Lietuvos šventės ir iškilmės – vienoje knygoje. – 2018.12.01, Nr.44

Vydūno metams – monografija apie įstabųjį kūrėją. – 2018.05.19, Nr.20

Voverienė, Ona. Mokslininko paminklai Lietuvos prisikėlimui ir tautos pasipriešinimui. – 2018.12.15, Nr.46

Žemaitaitis, Algirdas Mikas. Antroji kelionė po Pietų Karšuvą. – 2018.03.24, Nr.12

Žemaitytė, Aldona. Didvyriškų kovų pėdsakai. – 2018.09.08, Nr.32

Žemaitytė, Aldona. Raganos širdies metamorfosės. – 2018.05.26, Nr.21

Kinas

Mendeikaitė, Ieva Marija. Spalvingas „Kino pavasaris“. – 2018.03.10, Nr.10

Mendeikaitė, Ieva Marija. Šįmetė Scanorama: tikrovės ir vaizduotės pasauliai. – 2018.11.17, Nr.42

Mendeikaitė, Ieva Marija. „Žiemos ekranai“ – prancūzų kino perliukai Lietuvos žiūrovams. – 2018.01.27, Nr.4

Petraitytė, Astrida. Ignas Domeika: baltarusiškas rakursas. – 2018.10.13, Nr.37

Šerelytė, Renata. „Tarp pilkų debesų“ – žinia pasauliui. – 2018.10.20, Nr.38

Literatūra

Bandzevičiūtė, Deimantė. Žemaitė Amerikoje: kūrybinis ir kultūrinis palikimas Lietuvos Nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje. – 2018.07.21, Nr.29

Gurauskienė, Živilė. Krikščioniškųjų vertybių mat

2018 metų „Kultūros“ turinių rodyklė

Atkelta iš 7 psl.

Muzika

Lingytė, Laima. Unikali briliantinio balso spalva. – 2018.03.10, Nr.10

Mendeikaitė, Ieva Marija. „Abudu“ – dainos iš sapnų. – 2018.05.05, Nr.18

Mendeikaitė, Ieva Marija. „Carnival Youth“ – jaunieji „sienų griovėjai“. – 2018.06.23, Nr.25

Mendeikaitė, Ieva Marija. Europą sudrebinti besiruošiantis muzikos festivalių sezonas jau čia pat. – 2018.04.14, Nr.15

Mendeikaitė, Ieva Marija. Lietuviškojo roko pavasaris. – 2018.03.24, Nr.12

Mendeikaitė, Ieva Marija. Loftas Fest'18. – 2018.09.15, Nr.33

Nomicaitė, Rita. Muzikos apžvalga. Lapkritis. Nepriklausomi veiksmai. – 2018.12.08, Nr.45

Veličkaitė, Lidija. Nuo šiaurės iki pietų ir atgal. – 2018.03.17, Nr.11

Veličkaitė, Lidija. „Su muziką per Europą“. Lietuva – Italija 2018. – 2018.07.21, Nr.29

Poezija

Aistis, Jonas. – 2018.03.03, Nr.9

Ambrasas, Arvydas. – 2018.03.03, Nr.9

Ambrazaitė, Greta. – 2018.11.24, Nr.43

Baliukonytė, Onė. – 2018.09.08, Nr.32

Bleizgys, Gintaras. – 2018.12.22, Nr.47

Bradūnas, Kazys. – 2018.05.05, Nr.18

Brazdžionis, Bernardas. – 2018.02.10, Nr.6. – 2018.02.17, Nr.7. – 2018.07.28, Nr.30

Braziūnas, Vladas. – 2018.02.03, Nr.5. – 2018.03.24, Nr.12. – 2018.07.07, Nr.27

Burokas, Marius. – 2018.12.01, Nr.44

Čepauskaitė, Daiva. – 2018.01.27, Nr.4

Čigriejus, Henrikas Algis. – 2018.03.31, Nr.13. – 2018.09.22, Nr.34

Daunys, Vaidotas. – 2018.09.29, Nr.35

Geda, Sigitas. – 2018.01.20, Nr.3. – 2018.06.09, Nr.23

Grigas, Robertas. – 2018.09.15, Nr.33

Grybauskas, Almis. – 2018.06.02, Nr.22. – 2018.12.22, Nr.47

Jonauskas, Stasys. – 2018.03.10, Nr.10

Jonynas, Antanas A. – 2018.07.14, Nr.28

Kajokas, Donaldas. – 2018.06.16, Nr.24

Krivickas, Bronius. – 2018.10.13, Nr.37. – 2018.12.08, Nr.45

Kunčinas, Jurgis. – 2018.04.21, Nr.16

Mackus, Algimantas. – 2018.02.17, Nr.7

Mačernis, Vytautas. – 2018.02.17, Nr.7

Marčėnas, Aidis. – 2018.03.17, Nr.11. – 2018.05.26, Nr.21. – 2018.09.01, Nr.31. – 2018.11.03, Nr.40

Milašius, Oskaras. – 2018.11.03, Nr.40

Nagys, Henrikas. – 2018.02.17, Nr.7

Navakas, Kęstutis. – 2018.07.21, Nr.29

Nyka-Niliūnas, Alfonsas. – 2018.12.01, Nr.44

Paulauskaitė, Danutė. – 2018.04.14, Nr.15

Pūkelevičiūtė, Birutė. – 2018.02.24, Nr.8

Radauskas, Henrikas. – 2018.01.06, Nr.1. – 2018.01.27, Nr.4. – 2018.02.10, Nr.6. – 2018.04.28, Nr.17. – 2018.05.12, Nr.19. – 2018.05.19, Nr.20. – 2018.06.02, Nr.22. – 2018.06.23, Nr.25. – 2018.06.30, Nr.26. – 2018.07.07, Nr.27. – 2018.10.06, Nr.36. – 2018.10.27, Nr.39. – 2018.11.10, Nr.40. – 2018.11.17, Nr.42. – 2018.12.15, Nr.46. – 2018.12.29, Nr.48

Rilke, Rainer Maria. – 2018.01.13, Nr.2

Selelionis, Eduardas. – 2018.03.10, Nr.10

Szymborska, Wislawa. – 2018.03.24, Nr.12

Skablauskaitė, Jolita. – 2018.04.07, Nr.14. – 2018.04.21, Nr.16

Strielkūnas, Jonas. – 2018.09.08, Nr.32

Suckeveris, Abramus. – 2018.06.16, Nr.24

Sutema, Liūnė. – 2018.02.17, Nr.7

Šerelytė, Renata. – 2018.09.15, Nr.33. – 2018.11.24, Nr.43

Šimkus, Vladas. – 2018.06.16, Nr.24. – 2018.10.20, Nr.38

Šimkutė, Lidija. – 2018.03.31, Nr.13

Vaičiūnaitė, Judita. – 2018.07.14, Nr.28

Verba, Algirdas. – 2018.03.31, Nr.13

Žilaitytė, Danutė Joana. – 2018.06.23, Nr.25

Pokalbiai

Ar romanas – mano gyvenimas? Vilną Kavą kalbina Renata Šerelytė. – 2018.03.24, Nr.12

Briliantinis tenoras. Aldona Žemaitytė kalbina Laimą Lingytę. – 2018.03.17, Nr.11

Linijų simfonija. Aušrą Jankauskaitę kalbina Gitana Lapinskaitė. – 2018.05.26, Nr.21

Nešk savo šviesą ir tikėk. Renatą Marcinkutę – Lesieur kalbina Jūratė Kuodytė. – 2018.04.14, Nr.15

Proza

Andrašiūnas, Ksaveras. Gyvybės gambitas. – 2018.03.03, Nr.9

Beresnevičius, Gintaras. Ponios M. gimimo naktis. – 2018.09.29, Nr.35

Čigriejus, Algis Henrikas. Pavėlavė. – 2018.05.05, Nr.18

Černiauskaitė, Laura Sintija. Šulinys. – 2018.03.10, Nr.10

Dirgėla, Petras, Dirgėla, Povilas. Kodėl autoriui vaikelio labai pririekė. – 2018.09.15, Nr.33

Ruseckaitė, Aldona. Dūžtančios formos. – 2018.02.24, Nr.8

Skablauskaitė, Jolita. Du apsakymai. – 2018.04.07, Nr.14

Šaltenis, Saulius, Utenos gongai. – 2018.09.01, Nr.31

Šerelytė, Renata. Raganos plaukai. – 2018.11.10, Nr.41

Šerelytė, Renata. Raganos širdis. – 2018.01.20, Nr.3

Vilimaitė, Bitė. Apsakymai apie Žemaitę. – 2018.07.21, Nr.29

Psichologija

Kriaučiūnas, Romualdas. Psichologijos kryptys ir linkmės. – 2018.11.17, Nr.42

Mendeikaitė, Ieva Marija. „Prozako karta“, arba kodėl į depresiją žiūrima kaip į „privilegiuotuos“ kartos problemę. – 2018.02.10, Nr.6

Mendeikaitė, Ieva Marija. Oliverio Sackso kūryba ir gyvenimas. – 2018.12.15, Nr.46

„Spectrum“ – naujasis leidinys studentams ir ne tik jiems. – 2018.10.06, Nr.36

Religija

Yla, Stasys. Dvi dvasinio veikimo galios. – 2018.01.06, Nr.1

Kaip pasirengti popiežiaus Pranciškaus vizitui Lietuvoje. – 2018.06.02, Nr.22

Kas yra krikščioniškas heroizmas? – 2018.04.28, Nr.17

Kriaučiūnas, Romualdas. „Humanae vitae“ enciklikai – jau penkiasdešimt. – 2018.09.08, Nr.32

Kuodytė, Jūratė. Lietuvos kultūros sostinėje Marijampolėje – religinė šventė. – 2018.02.17, Nr.7

Kuodytė, Jūratė. Maldos už krikščionių vienybę savitais šventimas – parodomasis renginys ar nuoširdi pastanga žengiant trokštamos vienybės link. – 2018.02.03, Nr.5

Mikelaitis, Gediminas. Popiežiaus Pranciškaus žinia Baltijos valstybių

žmonėms. – 2018.10.06, Nr.36

Mikelaitis, Gediminas. Popiežių vizitai Lietuvoje: nuo Jono Pauliaus II iki Pranciškaus. – 2018.09.22, Nr.34

Slavėnienė, M.G. Apmąstymai, Reformacijos metams praėjus. – 2018.03.10, Nr.10. – 2018.03.17, Nr.11. – 2018.03.24, Nr.12. – 2018.03.31, Nr.13. – 2018.04.07, Nr.14. – 2018.04.14, Nr.15

Renginiai

Didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškai rodomas Vilniuje. – 2018.02.03, Nr.5

Dumšienė, Perpetua. Vinco Mykolaičio-Putino literatūros premijos įteikimo iškilms. – 2018.07.07, Nr.27

Dumšienė, Perpetua. Tautos atmintis. – 2018.09.22, Nr.34

Jocytė, Julija. Susitikimas su poete Lidija Šimkute. – 2018.03.31, Nr.13

Mendeikaitė, Ieva Marija. Devynioliki Vilniaus knygų mugė: skaitau Lietuvą – skaitau pasaulį. – 2018.02.17, Nr.7

Mendeikaitė, Ieva Marija. Europos muziejų naktis. – 2018.05.26, Nr.21

Mendeikaitė, Ieva Marija. Kaip Lietuva atšventė valstybės atkūrimo šimtąjį gimtadienį. – 2018.02.24, Nr.8

Mendeikaitė, Ieva Marija. Kai velnias akmenį nešė ir pametė. – 2018.06.30, Nr.26

Mendeikaitė, Ieva Marija. Kultūringas Vilniaus savaitgalis. – 2018.12.08, Nr.45

Mendeikaitė, Ieva Marija. Vilnius skaito! – 2018.06.02, Nr.22

Paplauskienė, Virginija. Gera muzika – tai auksas. – 2018.06.02, Nr.22

Petraitytė, Astrida. Dainų šventės spalvingosios atšakos. – 2018.07.14, Nr.28

Petraitytė, Astrida. Dingusio pasaulio liudytojai. – 2018.05.05, Nr.18. – 2018.05.12, Nr.19

Petraitytė, Astrida. Du post scriptumai Thomo Manno festivaliui. – 2018.09.01, Nr.31

Petraitytė, Astrida. Jonas Basanavičius grįžo Vilniun. Ar mokėsim pasidžiaugti? – 2018.12.01, Nr.44

Petraitytė, Astrida. Ir Adventas pažeria dovanų... – 2018.12.15, Nr.46/2018.

Petraitytė, Astrida. Išeivijos motyvų Nacionalinėje bibliotekoje tęsinys. – 2018.01.27, Nr.4

Petraitytė, Astrida. Išeivių lobistinės diplomatijos pagerbimas. – 2018.01.20, Nr.3

Petraitytė, Astrida. Kiek išgriebta iš tūrto ir įvairiasluoksnės Vilniaus knygų mugės. – 2018.03.03, Nr.9. – 2018.03.10, Nr.10

Petraitytė, Astrida. Manoji niša Kultūros naktyje. – 2018.06.30, Nr.26

Petraitytė, Astrida. Mūsų šimtmečio aidai Vokietijoje. – 2018.04.21, Nr.16

Petraitytė, Astrida. Pagarbos manifestacija Rasose. – 2018.11.17, Nr.42

Petraitytė, Astrida. Su gera mina išlydėjus Thomo Manno festivalį. – 2018.07.28, Nr.30

Petraitytė, Astrida. Švenčiant lotyniškų rašmenų pergalę prieš kirilicą. – 2018.05.19, Nr.20

Petraitytė, Astrida. Šventiškai turistinė popietė Vilkyškiuose. – 2018.06.23, Nr.25

Petraitytė, Astrida. Žydiški pasakojimai. – 2018.09.22, Nr.34

Ruseckaitė, Aldona. „Kad pakiltų amirusi siela...“ – 2018.12.15, Nr.46

Vasiliauskaitė-Rožukienė, Laimutė. Valdo Papievio pievos. – 2018.03.24, Nr.12

Vaškevičius, Algis. Buvusiuose S.Nėries namuose pristatyta knyga apie Maironio sodą. – 2018.06.09, Nr.23

Vaškevičius, Algis. Dailininko Adomo Galdiko jubiliejui – retrospektyvinės

„Kūrybos briaunos“. – 2018.07.14, Nr.28

Vaškevičius, Algis. Galaunių namai Kaune sušvito naujomis spalvomis. – 2018.01.06, Nr.1

Vaškevičius, Algis. Istorinės prezidentūros sodelyje – paroda apie didžiuosius Lietuvos pasiekimus 1918–1940 metais. – 2018.06.23, Nr.25

Vaškevičius, Algis. J Marijampolė po 86 metų garsus litvakų dailininkas grįžo savo darbais. – 2018.12.08, Nr.45

Vaškevičius, Algis. Iš Paryžiaus – į Kauną. Prano Gailiaus darbų paroda. – 2018.12.15, Nr.46

Vaškevičius, Algis. Jaunieji Karaliaučiaus krašto lietuviai tėvų žemei dovanuoja dainas ir šokius. – 2018.07.28, Nr.30

Vaškevičius, Algis. Kaune – ilgai rengta garsių Lenkijos menininkų su lietuviškais šaknimis darbų paroda. – 2018.10.06, Nr.36

Vaškevičius, Algis. „Kaunas mene“ – apie tai, kas artima ir kas tolima. – 2018.11.10, Nr.41

Vaškevičius, Algis. Kauno „Pienocentro“ rūmuose – architekto Vytauto Landsbergio-Žemkalnio archyvas. – 2018.10.20, Nr.38

Vaškevičius, Algis. Kaune pristatomi Amerikos prezidento ginklų puošusio lietuvių menininko Pauliaus Lantucho darbai. – 2018.02.10, Nr.6

Vaškevičius, Algis. Kauno senosiose kapinėse – paroda apie Lietuvą kūrusias asmenybes. – 2018.11.17, Nr.42

Vaškevičius, Algis. Knygos pristatyme Kaune – ir padėkos, ir ašaros, ir apdovanojimas. – 2018.06.30, Nr.26

Vaškevičius, Algis. Marijampolė pakvietė į Lietuvos kultūros sostinės metų renginius. – 2018.02.03, Nr.5

Vaškevičius, Algis. Menininkai iš Didžiosios Britanijos ir Amerikos vėl išjudino Marijampolę. – 2018.07.21, Nr.29

Vaškevičius, Algis. Metams prasidėjus – į Mažąją Lietuvą, pas Kristijoną Donelaitį. – 2018.01.13, Nr.2

Vaškevičius, Algis. Odesos kino festivalis – tarp meno ir politikos. – 2018.09.08, Nr.32

Vaškevičius, Algis. „Optimizmo architektūra“ apžvelgia Kauno fenomeną 1918–1940 metais. – 2018.10.13, Nr.37

Vaškevičius, Algis. Paroda apie garsiusius Čikagos lietuvius – Lietuvos kultūros sostinėje Marijampolėje. – 2018.03.31, Nr.13

Vaškevičius, Algis. Parodoje M.K.Čiurlionio nacionaliniame muziejuje – liaudies meno perlai. – 2018.05.12, Nr.19

Vaškevičius, Algis. Perkūno name Kaune – garsiojo olandų dailininko Rembrandto piešiniai. – 2018.12.22, Nr.47

Vaškevičius, Algis. Punske – miestelio praeičiai ir Vydūnui skirtos fotografijų parodos. – 2018.09.01, Nr.31

Vaškevičius, Algis. Tolminkiemyje Kristijono Donelaičio „Metai“ pirmą kartą skambėjo prancūziškai ir ispaniškai. – 2018.06.16, Nr.24

Vaškevičius, Algis. Vlodo Braziūno „Stalo kalnas“ išleistas lenkų kalba ir pristatytas Lenkijoje. – 2018.07.07, Nr.27

Žemaitytė-Petrauskienė, Aldona. Monumntali išėivijos istorija. – 2018.06.30, Nr.26

Žemaitytė, Aldona. Šviesųjų rudenio mėnesį. – 2018.09.29, Nr.35

Teatras

Čeredaitė, Aurelija. Lietuviška Nora pagal Birutę Mar. – 2018.10.13, Nr.37

Vasiliauskaitė-Rožukienė, Laimutė. Apie „Marčią“ – kitaip. – 2018.10.27, Nr.39

Vaškevičius, Algis. Lenkijos teatrų

spektakliai: įdomu, drąsu, originalu. – 2018.05.26, Nr.21

Kita

Aloyzo Petriko premija Jurgai Vilei ir Linai Itagaki. – 2018.07.07, Nr.27

Antano Vaičiūliaičio premija – Dainai Opolskaitei. – 2018.07.07, Nr.27

Kriaučiūnas, Romualdas. „Ant tėvelio dvaro sakalai krypavo...“ – 2018.06.02, Nr.22

Kriaučiūnas, Romualdas. Aš norėčiau prikelti ir į Dainavą perkelti nors vieną senelį. – 2018.04.21, Nr.16

Kriaučiūnas, Romualdas. Kun.dr. Kęstutis A. Trimakas interpretuoja kolegos sapną. – 2918.07.21, Nr.29

Kriaučiūnas, Romualdas. „Labai paprasta buvo viską sugriauti...“ – 2018.04.28, Nr.17

Kriaučiūnas, Romualdas. Pagal proporcijas daugiausiai lietuvių apgyvendinti miestai Amerikoje. – 2018.09.01, Nr.31

Kroatijos futbolo rinktinės treneris atranda sėkmę laikydamas rožinį. – 2018.07.28, Nr.30

Kultūros kronika. – 2018.01.06, Nr.1. – 2018.01.13, Nr.2. – 2018.01.20, Nr.3. – 2018.01.27, Nr.4. – 2018.02.03, Nr.5. – 2018.02.10, Nr.6. – 2018.02.17, Nr.7. – 2018.02.24, Nr.8. – 2018.03.03, Nr.9. – 2018.03.10, Nr.10. – 2018.03.17, Nr.11. – 2018.03.24, Nr.12. – 2018.03.31, Nr